

SASKin kehitysyhteis- työohjelma 2018–2025

sask^{fi}

Sisällys

Käsitteet ja lyhenteet.....	1
Tiivistelmä.....	3
1. Johdanto	4
2. Ohjelman pitkäaikaiset tavoitteet ja toimintamuodot	5
2.1 Tavoitteet.....	5
2.2 Lähestymistapa ja toimintamuodot.....	6
2.2.1 Lähestymistapa.....	6
2.2.2 Toimintamuodot	6
3. Ohjelman hallinto- ja seurantajärjestelmät.....	7
3.1 Organisaation kuvaus	7
3.2 Ohjaus- ja päätöksentekojärjestelmä	7
3.3 Henkilökunta ja vastuut.....	7
3.4 Ohjelmaan liittyvät järjestelmät.....	8
3.4.1 Ohjelman tulosohjausjärjestelmä	8
3.4.2 Ohjelman tulosohjausjärjestelmän keskeiset raportointimekanismit	9
3.4.3 Ohjelman seuranta- ja arviointijärjestelmä	10
3.4.4 Taloushallinnon järjestelmät.....	12
3.4.5 Organisaation riskienhallintajärjestelmä	13
3.5 Resurssit ja niiden kehittäminen.....	13
3.5.1 Henkilöstö.....	13
3.5.2 Talous.....	13
3.6 Organisaation toiminnan arviointi ja kehittäminen	14
4. Ohjelman kuvaus	15
4.1 Ohjelman tavoitteet ja toimintamuodot rahoituskauden aikana.....	15
4.1.1 Ohjelman suunnittelu ja toteutus muiden toimijoiden kanssa	15
4.1.2 Ohjelman tulosketju ja kehitysvaikutus.....	16
4.1.3 Ohjelman välitön tavoite.....	16
4.1.4 Ohjelman tuotokset.....	17
4.1.5 Ohjelman tavat ja keinot tukea kansalaisyhteiskunnan vahvistumista	17
4.2 Toimintatavat ja toimijat	18
4.2.1 Hyödynsaajat ja kohderyhmät.....	18
4.2.2 Kumppanit ja muut yhteistyötahot	18
4.2.3 Toimijoiden vastuualueet suunnittelussa, toteutuksessa, seurannassa ja raportoinnissa	21
4.2.4 Aikaisemman ohjelmatyön tulokset ja opit.....	22
4.3 Työmarkkinoiden trendit, toimintaympäristöt ja maantieteelliset toiminta-alueet....	25

4.3.1	Työmarkkinoiden trendit ja toimintaympäristöt	25
4.3.2	Maantieteelliset toiminta-alueet.....	28
4.4	Ohjelman tarkoituksenmukaisuus kehityspoliittisiin tavoitteisiin.....	28
4.4.1	Kestävän kehityksen tavoitteet (Agenda 2030)	28
4.4.2	Suomen kehityspoliittiset tavoitteet	30
4.4.3	Tasa-arvon ja naisten aseman parantaminen	31
4.4.4	Lapset ja heikoimmassa asemassa olevat	32
4.4.5	Ilmastokestävyys	33
4.4.6	Ohjelman ihmisoikeusperustaisuuden määritelmä	34
4.5	SASKin lisäarvo, uudet aloitteet ja innovatiiviset käytännöt.....	36
4.6	Seuranta- ja arviointitiedon hyödyntäminen ja avoimuuden varmistaminen.....	37
4.7	Tulosten kestävyuden ja vaikuttavuuden varmistaminen	38
5.	Viestintä	39
5.1	SASKin pääviesti	39
5.2	Kanavat ja kohderyhmät	39
5.3	Viestinnän tavoitteet.....	41
5.4	Ohjelmasta ja sen tuloksista viestiminen.....	41
5.5	Kehitysviestintä ja kehityskasvatus (globaalikasvatus).....	42
5.6	Vaikuttamistyö	43
5.7	Muu viestintä.....	44
6.	Budjetti	44

Käsitteet ja lyhenteet

Ammattiliittojen maailmanjärjestöt (GUF)

Ammattiyhdistysliikkeen muodostamia maailmanjärjestöjä. Eri toimialojen ammattiliitot ovat järjestäytyneet globaalisti omien toimialojensa maailmanjärjestöihin.

Ammattiyhdistysliike (ay-liike)

Ammattiliittojen järjestöllinen yhteistoiminta työntekijöiden etujen valvomiseksi ja aseman vahvistamiseksi työhön liittyvissä asioissa. Tärkein toimija on ammattiliitot, joiden tärkeimpänä toimintana on työehtosopimuksien neuvottelu ja niiden toteutumisen valvonta sekä työelämän ristiriitojen ratkaisu työntekijöiden apuna.

Epävirallinen talous

Taloudellista toimintaa, jota ei ole säädelty yhteiskunnan laeilla ja säännöksillä. Joidenkin tilastojen mukaan maailman työvoimasta on epävirallisessa taloudessa joko omassa maassaan tai siirtolaisina noin 40 prosenttia. Epävirallisen talouden tilastot ovat suuntaa antavia, sillä tarkkoja lukuja on vaikea selvittää. Selvästi eniten epävirallista työtä tehdään kehittyvissä maissa.

Globaali etelä

OECD/DAC:n ja YK:n kehitysohjelman määrittelemiä maita, joihin voi käyttää kehitysapua. SASKin ohjelma-maat on lueteltu ohjelman kappaleessa 4.3.2 Maantieteelliset toiminta-alueet.

ICT

ICT:llä tarkoitetaan tieto- ja viestintäteknologia-alaa.

Ihmisarvoinen työ

Säänneltyä palkkatyötä, joka takaa elämiseen riittävän palkan tai toimeentulon ja on turvallista.

IRMA

SASKin projektitietokanta, jonne tallennetaan kaikki projekteihin liittyvä tieto ja dokumentaatio. Tietokanta mahdollistaa projektitietojen analysoinnin ja aggregoinnin.

Kansainvälinen työjärjestö ILO

ILO on vuonna 1919 perustettu YK:n erityisjärjestö. ILO keskittyy edistämään naisten ja miesten mahdollisuuksia saada ihmisarvoista työtä (Decent Work) kunnollisissa työolosuhteissa ja korostaa vapautta, tasa-arvoa, turvallisuutta ja ihmisarvoa. ILOssa on 187 jäsenmaata.

Kansainvälisen työjärjestö ILO:n yleissopimukset

YK:n kolmikantaisen erityisjärjestön, Kansainvälisen työjärjestö ILO:n luomia työelämään liittyviä kansainvälisiä yleissopimuksia, joita valtiot ratifioivat ja toimeenpanevat.

Kestävän kehityksen tavoitteet 2030 (Agenda 2030 -tavoitteet, SDG)

YK:n jäsenmaiden yhdessä sopimia kestävän kehityksen tavoitteita ja toimintaohjelma, jotka ohjaavat kestävään kehitykseen liittyvää työtä vuoteen 2030 saakka. Tavoitteet tähtäävät äärimmäisen köyhyyden poistamiseen sekä kestävään kehitykseen, jossa otetaan huomioon tasavertaisesti ympäristö, talous ja ihminen. Kestävän kehityksen tavoitteet astuivat voimaan vuonna 2016.

Kunnon työn lähettiläät

SASKin kouluttama vapaaehtoisverkosto, joka järjestää tapahtumia ja tempauksia sekä levittää tietoisuutta SASKista ympäri Suomen.

SASK Organizational Capacity Assessment tool (SOCA)

Itsearviointityökalu kumppanijärjestöjen osaamisen karvoittamiseen

Trade Union Advisory Committee to the OECD (TUAC)

Ay-liikkeen neuvoo-antava komitea OECD:lle

Työehtosopimus (TES)

Työntekijöiden ja työntajien (tai molempien järjestöjen) keskinäinen neuvoteltu ala- tai työpaikkakohtainen sopimus työehdoista. Työehtosopimuksessa sovitaan yleensä palkoista, työajoista, työterveyteen ja -turvallisuuteen liittyvistä asioista sekä muista työsuhteeseen liittyvistä eduista.

Työelämän perusoikeudet

Kansainvälisen työjärjestö ILO:n vuonna 1998 päivitetty työelämän perusperiaatteita ja perusoikeuksia, joista tärkeimpiä ovat yhdistymisvapaus, oikeus neuvotella kollektiivisia työehtosopimuksia, lakko-oikeus, syrjimättömyys sekä lapsi- ja pakkotyön kieltäminen.

YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat ohjaavat periaatteet
(The United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights, UNGP)

YK:n ihmisoikeusneuvoston vuonna 2011 hyväksymät yrityksiä ja ihmisiä koskevat ohjaavat periaatteet, joiden tavoitteena on ehkäistä yritystoiminnasta aiheutuvia negatiivisia ihmisoikeusvaikutuksia. Periaatteet rakentuvat kolmen pilarin varaan, jotka ovat valtioiden velvollisuus suojella ihmisoikeuksia, yritysten vastuu kunnioittaa ihmisoikeuksia ja korjaavat toimenpiteet (oikeussuojatoimet).

Tiivistelmä

SASK pyrkii pitkäjänteisellä toiminnallaan vahvistamaan ammattiliittojen edunvalvontaosaamista ja toimintakykyä globaalissa etelässä, jotta niiden kyky valvoa työntekijöiden oikeuksia ja etuja paranisi. Näin toimiessaan ammattiliitot edistävät oikeudenmukaisempaa yhteiskuntakehitystä.

SASKin kehitysyhteistyöohjelman pitkän aikavälin kehitysvaikutus on: **Vuoteen 2030 mennessä SASKin ohjelmamaiden mies- ja naistyöntekijöiden oikeudet toteutuvat selvästi aiempaa paremmin.**

SASKin keinot ohjelmansa tavoitteiden saavuttamiseksi ovat **kehitysyhteistyöohjelman toteuttaminen globaalissa etelässä, viestintä ja globaalikasvatus sekä kehityspoliittinen vaikuttaminen** Suomessa. Globaalin etelän ammattiyhdistysliikettä vahvistavan ohjelman keskiössä on kumppanijärjestöjen edunvalvontakyvyn parantaminen. Instrumentteina siinä ovat hankeyhteistyö, kumppanin osaamisen kasvattaminen asiantuntijavaihdon ja mentoroinnin keinoin, työmarkkinoihin liittyvä tutkimustoiminta ja tuki etelän työelämään liittyvää tutkimusta tekeville järjestöille sekä tuki etelä-etelä- ja etelä-pohjoinen-verkottumiselle.

Ohjelman seuranta- ja arviointijärjestelmä on **kattava ja kokonaisvaltainen**. Syntyneitä tuloksia arvioidaan vuosittain tulosketjun kolmella tasolla: tuotos, tulos ja vaikutus. Ohjelman toteutusta seurataan ohjelma- ja hanketason indikaattorien avulla suunnitellusti koko ohjelmakauden ajan.

SASKin kehitysyhteistyöohjelman **suoria hyödynsääjiä** ja keskeisiä oikeuksien haltijoita ovat SASKin hankkeiden kattamilla toimialoilla työskentelevät **nais- ja miestyöntekijät** SASKin pääohjelma- ja ohjelmamaissa. He hyötyvät suoraan perustamiensa ja hallinnoimiensa ammattiliittojen parantuneen edunvalvonnan tuloksista. Vastuunkantajia ovat valtion päätöksentekijät ja virkamiehet. Ohjelman aktiviteetteihin osallistuu vuosittain arviolta 110 000–130 000 ihmistä, jotka tulevat tietoisiksi ammattiyhdistysoikeuksistaan ja oppivat ymmärtämään ammattiyhdistysliikkeen roolin yhteiskunnassa.

Ohjelman **lopullisia hyödynsääjiä** (ja samalla oikeudenhaltijoita), jotka hyötyvät aikaansaaduista muutoksista yhteiskuntien tulonjaossa ja työntekijöiden oikeuksissa ovat ohjelman kohdemaissa **työssäkäyvät ihmiset**. (Hyödynsääjiin piiriin kuuluu myös epävirallisen talouden työntekijöitä, jotka työllistävät itsensä virallisen talouden tuotantoketjuissa ja ovat usein erittäin haavoittuvassa asemassa.)

SASKin pääasiallisia kumppaneita ovat **globaalissa etelässä toimivat ammattiliitot sekä ammattiyhdistysliikkeen kansainvälinen verkosto**.

Kotimaassa SASKin ensisijaisia kumppaneita ovat sen **omat jäsenjärjestöt**. Kotimaisessa kampanja- ja vaikuttamistoiminnassa suomalaisten ammattiliittojen jäsen- ja asiantuntijaverkosto sekä viestintäkanavat ovat SASKille keskeinen lisäresurssi. Jäsenjärjestöistä ammattiyhdistysliikkeen keskusjärjestöt SAK ja STTK ovat mukana muun muassa **ILO:n ja OECD:n työssä**. Tämä tarjoaa myös SASKille mahdollisuuden vaikuttaa kansainvälisten järjestöjen linjauksiin.

Osa I Kehitysyhteistyöohjelma 2018–2025

1. Johdanto

Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus SASK ry (myöhemmin SASK) on Suomen ainoa työntekijöiden oikeuksien parantamiseen keskittyvä kehitysyhteistyöjärjestö, jonka missiona on **edistää ihmisarvoista työtä ja työelämän perusoikeuksia**. SASKin jäsenjärjestöinä on 36 suomalaista ammattiliittoa ja keskusjärjestöä, joiden yhteenlaskettu jäsenmäärä on noin 1,6 miljoonaa palkansaajaa. SASKin toimintaa ohjaavat **arvot** nojaavat kansainvälisen ammattiyhdistysliikkeen arvopohjaan ja solidaarisuusperinteeseen, YK:n ihmisoikeuksien julistukseen sekä kansainvälisen työjärjestön ILO:n (myöhemmin ILO) työelämää koskeviin linjauksiin. SASKille erityisen tärkeitä arvoja ovat yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus, kansainvälinen solidaarisuus, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus.

Voimassa olevan strategiansa mukaisesti SASK tukee köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentämistä vahvistamalla ammattiyhdistysliikettä sekä työntekijöiden asemaa globaalissa etelässä. SASKin kehitysyhteistyöohjelma 2018–2025 toiminnallistaa strategiset tavoitteet ja valinnat sekä mahdollistaa järjestön globaaleihin työelämäkysymyksiin liittyvän vahvan asiantunteumuksen kokonaisvaltaisen hyödyntämisen kehitysyhteistyössä. Ohjelmakausi jakautuu kahden rahoituskauteen, jonka ensimmäiselle osalle 2018–2021 haetaan nyt rahoitusta. Ohjelmaa voidaan tarvittaessa päivittää ennen seuraavan rahoituskauden alkua.

SASKin näkemyksen mukaan **kestävin tapa vähentää köyhyttä ja eriarvoisuutta maailmassa on ihmisarvoinen työ, josta maksetaan elämiseen riittävää palkkaa**. Ihmisarvoisen työn valvojiksi globaaliin etelään tarvitaan ammattiliittoja, jotka pystyvät vaikuttamaan työntekijöiden oloihin. Työtä tekevien ihmisten köyhyttä vähennetään kestävästi työehtosopimuksilla ja yhteiskuntapolitiikalla, jonka tuloksena työtä tekevät saavat osuutensa kansakunnan kehityksestä, talouskasvusta ja vauraudesta. Tähän tarvitaan toimivia työelämäsuhteita ja järjestäytyntä ammattiyhdistysliikettä, joka pystyy osallistumaan työelämän neuvotteluprosesseihin ja esim. vastuullista yritystoimintaa koskevien linjausten valmisteluun. Köyhyys ja eriarvoisuus vähenevät myös edistämällä ihmisten osallisuutta sekä lisäämällä yhteiskunnallisia vaikuttamismahdollisuuksia ja kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksia.

Järjestäytynyt, demokraattinen ja työelämän neuvotteluprosesseihin osallistuva ammattiyhdistysliike on olennainen osa **vapaata kansalaisyhteiskuntaa** kaikkialla maailmassa. Ammattiyhdistysliikkeen keskeisiin tavoitteisiin kuuluu työelämän perusoikeuksien varmistaminen osana yleismaailmallisia, kaikille kuuluvia ihmisoikeuksia. Yhteiskunnallista muutosta vaativana kansanliikkeenä ammattiyhdistysliike pystyy edistämään **tasaisempaa tulonjakoa** ja toimimaan vastavoimana yhteiskunnan eriarvoistavia tendenssejä vastaan.

Eriarvoisuutta torjuessaan ammattiyhdistysliike on samalla yhteiskuntaa **vakauttava ja turvallisuuksi** lisäävä voima. Eriarvoinen yhteiskunta on myös talouskasvun este, eikä talouskasvu ilman oikeudenmukaisia tulonjakomekanismeja riitä köyhyyden vähentämiseen. Jotta eriarvoisuudesta juontuva köyhyys ei kasvaisi yhteiskuntien sisällä, on tärkeää pitää kiinni kansainvälisen työjärjestön ILO:n määrittelemistä **työelämän perusoikeuksista** sekä ihmisten oikeudesta **elämiseen riittävään palkkaan**.

SASKin **erityinen asiantuntemus** on positiivisen vuorovaikutuksen lisäämisessä globaalien etelän ja Suomen kansalaisyhteiskuntien, etenkin ammattiyhdistysliikkeen toimijoiden, välille. SASK pystyy tuomaan kumppanijärjestöilleen asiantuntemusta pitkäjänteisestä neuvottelutoiminnasta ja yhdessä sopimisen kulttuurista, joissa suomalainen ja pohjoismainen osaaminen

on maailman parasta. SASK hyödyntää suomalaisen ammattiyhdistysliikkeen syvää osaamista neuvottelutoiminnassa ja työntekijöille tärkeiden kysymysten edistämässä, ja näin tukee globaalin etelän työntekijöiden voimaantumista. SASKin toiminta vahvistaa ammattiliittoja globaalin etelän **kansalaisyhteiskuntien** toimijoina. Toimiva yhteistyö perustuu kumppanuuteen ja osapuolten keskinäiseen kunnioitukseen.

SASK viestii työstään laajalle kohderyhmälle. Oman suoran viestinnän ja jäsenjärjestöjen kautta tapahtuvan viestinnän kautta on mahdollista tavoittaa valtaosa suomalaisesta työssäkäyvästä aikuisväestöstä. Parhaiten viestintä tavoittaa ammattiliittoihin kuuluvia ihmisiä, jotka muodostavat merkittävän osan myös ns. suuresta yleisöstä tai kuluttajista, jota viestinnällä myös tavoitellaan. SASKin jäsenjärjestöihin kuuluvia ihmisiä on lähes **1,6 miljoonaa** ympäri Suomea, ja heidän tavoittamisessaan SASK pystyy usein hyödyntämään laajaa jäsenjärjestökenttäänsä. Lisäksi SASKin vapaaehtoiset kunnan työn lähettiläät vievät järjestön viestiä tehokkaasti eteenpäin omista verkostoissaan ympäri Suomen, myös maakuntiin suurten kaupunkien ulkopuolelle.

2. Ohjelman pitkäaikaiset tavoitteet ja toimintamuodot

2.1 Tavoitteet

SASK pyrkii pitkäjänteisellä toiminnallaan vahvistamaan ammattiliittojen edunvalvontaosaamista ja toimintakykyä globaalissa etelässä, jotta niiden kyky valvoa työntekijöiden oikeuksia ja etuja paranisi. Näin toimiessaan ammattiliitot edistävät oikeudenmukaisempaa yhteiskuntakehitystä. Ohjelman tärkeänä painopisteenä on naisten aseman parantaminen työmarkkinoilla ja ammattiyhdistysliikkeessä kehittämällä heidän järjestäytymis- ja vaikutusmahdollisuuksiaan kumppanijärjestöissä. SASKin kehitysyhteistyöohjelman pitkän aikavälin kehitysvaikutus on muotoiltu seuraavasti:

Vuoteen 2030 mennessä SASKin ohjelmamaiden mies- ja naistyöntekijöiden oikeudet toteutuvat selvästi aiempaa paremmin.

Tavoitteen perusedellytys ja SASKin toiminnan kulmakivi on ammatillisen järjestäytymisoikeuden toteutuminen. YK:n yleismaailmallisessa ihmisoikeuksien julistuksessa (1948) linjataan, että **jokaisella on oikeus perustaa ammattiyhdistyksiä ja liittyä niihin etujensa puolustamiseksi**. YK:n ihmisoikeuksien julistuksen mukaisia oikeuksia ovat muun muassa:

- oikeus oikeudenmukaisiin ja tyydyttäviin työehtoihin sekä suojaan työttömyyttä vastaan
- oikeus lepoon ja vapaa-aikaan
- oikeus työajan järkevään rajoittamiseen sekä määräaikaisiin palkallisiin lomiin
- oikeus ilman minkäänlaista syrjintää samaan palkkaan samasta työstä
- oikeus kohtuulliseen ja riittävään palkkaan, joka turvaa hänelle ja hänen perheelleen ihmisarvon mukaisen toimeentulon ja jota tarpeen vaatiessa täydentävät muut sosiaalisen suojelun keinot
- oikeus perustaa ammattiyhdistyksiä ja liittyä niihin.

Ammattiliitto pystyy työpaikalla valvomaan näiden oikeuksien toteutumista ja vaikuttamaan niiden toteutumiseen neuvottelemalla toimeenpanosta yhdessä työnantajien kanssa. Ammattiyhdistysliikkeen ollessa tarpeeksi vahva ja kykenevä se pystyy vaikuttamaan ja neuvottelemaan pohjoismaiseen tapaan jopa valtion tasolla. Kun järjestäytyminen on sallittua sekä

valtio- että yritystasolla, kaikkien työntekijöiden ihmisoikeuksien toteutuminen on mahdollista. SASK siis pyrkii työllään saamaan aikaan muutoksia yhteiskuntien rakenteisiin ja järjestelmiin ja vaikuttamaan koko työtätekevän väestön asemaan. Kun siinä onnistutaan, SASKin tukeman ammattiyhdistysliikkeen työstä hyötyvät miljoonat ihmiset ohjelmamaissa.

2.2 Lähestymistapa ja toimintamuodot

2.2.1 Lähestymistapa

SASKin ohjelman lähestymistapa on **toimijaperustainen muutosteoria** (Theory of Change), jossa haetaan muutosta SASKin kumppanijärjestöjen edunvalvontakyvyssä. Sitä vahvistetaan kehittämällä kumppaneiden strategista johtamista ja hallintoa sekä lisäämällä kumppanijärjestöjen läsnäoloa ohjelmamaiden työpaikoilla.

Muutosteoria on toimintatapa, jossa painotetaan ennalta määriteltyjen tavoitteiden asettamista ja tulosten seuraamista. Tavoitteena on parantaa tietoon perustuvan päätöksenteon johtamista suunnittelun ja oppimisen avulla sekä edistää tuloksista raportointia. Lähestymistavan etu on suunnitellun lopputuloksen ja todellisten tulosten välisen eron tekeminen oletusten ja riskien määrittelyn kautta.

Ohjelman loogisessa tulosketjussa kumppanijärjestöjen edunvalvontakyvyn vahvistamiseen tähtäävät toimintokokonaisuudet johtavat konkreettisiin *tuotoksiin* rahoituskauden 2018–2021 aikana ja *tuloksiin* sekä *vaikutuksiin* ohjelmakauden (2018–2025) aikana. Muutosta mitataan hanketason seurannan lisäksi säännöllisesti ohjelmataason indikaattoreilla.

Toimijaperustainen muutosteoria soveltuu erityisen hyvin SASKille, jonka työssä tulosten saavuttaminen on usein pitkä ja vaativa prosessi. Tulosten syntyymiseen vaikuttavat samanaikaisesti **lukuisat toimintaympäristön positiiviset ja negatiiviset tekijät** (mm. kansalaisyhteiskunnan toimintatila, maan demokratiakehitys, lainsäädännön muutokset ja kansantalouden trendit), joihin SASK tai sen kumppanit eivät voi vaikuttaa.

2.2.2 Toimintamuodot

SASKin keinot ohjelmansa tavoitteiden saavuttamiseksi ovat **kehitysyhteistyöohjelman** toteuttaminen **globaalissa etelässä sekä viestintä, globaalikasvatus ja kehityspoliittinen vaikuttaminen** Suomessa. Globaalin etelän ammattiyhdistysliikettä vahvistavan ohjelman keskiössä on kumppanijärjestöjen edunvalvontakyvyn parantaminen. Instrumentteina siinä ovat hankeyhteistyö, kumppanin osaamisen kasvattaminen asiantuntijavaihdon ja mentoroinnin keinoin, työmarkkinoihin liittyvä tutkimustoiminta ja tuki etelän työelämän tutkimiselle ja tuki etelä-etelä- ja etelä-pohjoinen-verkottumiselle.

Viestinnän ja globaalikasvatuksen avulla havainnollistetaan Suomessa asuville ja osaltaan myös SASKin toimintaa rahoittaville ihmisille ihmisarvoisen työn, elämiseen riittävän palkan ja kansalaisyhteiskuntien toimintavapauksien merkitys yhteiskunnalliselle tasa-arvolle, sosiaaliselle oikeudenmukaisuudelle ja köyhyyden vähentämiselle. Lisäksi SASK on aktiivinen kehityspoliittinen vaikuttaja Suomessa, joka osana suomalaista ammattiyhdistysliikettä osallistuu globaaleihin työelämän kysymyksiin liittyvään keskusteluun.

3. Ohjelman hallinto- ja seuranta järjestelmät

3.1 Organisaation kuvaus

SASK on vuonna 1986 perustettu rekisteröity yhdistys. SASKin perustivat suomalaiset ammattijärjestöt, joita vuonna 2018 on SASKin jäsenenä yhteensä 36. SASK on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton yhdistys.

SASKin ylin päättävä elin on yhdistyksen kokous, johon kutsutaan kaikki jäsenjärjestöt. Yhdistyksen kokous valitsee hallituksen, joka vastaa vuosikokouksen päätösten toimeenpanosta, henkilöstön palkkauksesta ja muista lain mukaan yhdistyksen hallitukselle kuuluvista asioista. SASKin henkilökunnan työ on organisoitu yksiköihin, joiden rooleista ja vastuista on kerrottu enemmän kappaleessa 4.3 (Henkilökunta ja vastuut).

3.2 Ohjaus- ja päätöksentekojärjestelmä

SASKin **yhdistyksen kokous** kokoontuu kaksi kertaa vuodessa, keväällä ja syksyllä. Syyskokous päättää jäsenmaksun suuruudesta, hyväksyy seuraavan vuoden toimintasuunnitelman ja talousarvion sekä valitsee joka toinen vuosi yhdistyksen hallituksen, jonka toimikausi on kaksi vuotta. Kevätkokous hyväksyy edellisen vuoden toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen sekä päättää hallituksen jäsenten vastuuvapaudesta. SASKin **hallitus** valmistelee yhdistyksen kokouksissa päätettävät asiat ja hyväksyy myös SASKin kehitysyhteistyöohjelman.

Jäsenjärjestöjen edustajista koostuva **ohjelmakokous** valmistelee kumppanikonsultaation jälkeen SASKin kehitysyhteistyöohjelmaa koskevat sisällölliset linjaukset SASKin hallitukselle päätettäväksi. Hankkeisiin liittyvät toimialakohtaiset linjaukset ja hankesisältöjen ohjelmanmukaisuus valmistellaan **toimialakohtaisesti kokoontuvissa kokouksissa**, joissa myös ovat edustettuina jäsenjärjestöt.

3.3 Henkilökunta ja vastuut

SASKin työtä johtaa toiminnanjohtaja. Työ on organisoitu kansainvälisen toiminnan yksikköön ja hallintoyksikköön sekä viestintätoimintoon. Keskustoimisto sijaitsee Helsingissä ja aluetuimistot Filippiinien Manilassa (Kaakkois-Aasia), Mosambikin Maputossa (eteläinen Afrikka), Intian New Delhissä (Etelä-Aasia) ja Ecuadorin Quitossa (Latalalainen Amerikka).

Toiminnanjohtaja vastaa organisaation päivittäisestä johtamisesta, hallituksen päätösten toimeenpanosta ja toimii lähiesimiehenä hallintopäällikölle, kansainvälisen toiminnan päällikölle sekä viestintäpäällikölle ja viestinnän suunnittelijalle. Toiminnanjohtaja vastaa yhdistyksen ulkoisista suhteista sekä yhteydenpidosta jäsenjärjestöihin, ulkoministeriöön ja muihin sidosryhmiin. Toiminnanjohtaja vastaa myös yhdistyksen henkilöstöasioista.

Kansainvälisen toiminnan yksikkö: *Kansainvälisen toiminnan päällikkö* vastaa SASKin kehitysyhteistyöohjelman toimeenpanosta ja kehittämisestä ulkomaantoimintojen osalta. Kehitysyhteistyöohjelma on jaettu *seitsemään toimialaan*. Kansainvälisen toiminnan päällikkö vastaa siitä, että ohjelmatoiminta on yhdistyksen sääntöjen, strategian, hallituksen päätösten ja ulkoministeriön ohjeiden mukaista. Hän myös hoitaa käytännön yhteydenpidon ulkoministeriöön kehitysyhteistyöohjelman osalta ja vastaa toimitettavasta dokumentaatiosta. Kansainvälisen toiminnan päällikkö seuraa globaalia ja kotimaista keskustelua työmarkkinoista ja niiden

trendeistä sekä ay-liikkeen tilanteesta sekä hyödyntää tätä tietoa kansainvälisen toiminnan kehittämisessä ja toteuttamisessa. Hän vastaa kansainvälisen työn vaikuttavuuden ja laadun sekä niihin liittyvien työkalujen kehittämisestä ja toimii kansainvälisen toiminnan suunnittelijoiden ja aluekoordinaattoreiden esimiehenä.

Kansainvälisen toiminnan suunnittelijat suunnittelevat, toteuttavat ja raportoivat kehitysyhteistyöohjelmaa omilla vastuualueillaan, jotka on jaettu toimialoittain. He seuraavat toimialojensa kotimaista ja globaalia keskustelua ja trendejä sekä ammattiyhdistysliikkeen tilannetta ja hyödyntävät tätä tietoa toimialakokonaisuuksien kehittämisessä ja toteuttamisessa. He vastaavat toimialojensa hankkeiden suunnittelusta, arvioinnista ja raportoinnista yhdistyksen päätösten, esimiesten ja ulkoministeriön ohjeistuksen mukaisesti. Lisäksi he osallistuvat SASKin kansainvälisen työn vaikuttavuuden ja laadun sekä niihin liittyvien työkalujen kehittämiseen. Suunnittelijat pitävät myös yhteyttä jäsenjärjestöihin hankkeiden suunnittelun, seurannan ja raportoinnin osalta.

SASKin paikalliset *aluekoordinaattorit* seuraavat ja tukevat kumppaneiden hanketoteutusta sekä raportoivat siitä kansainvälisen toiminnan suunnittelijoille ja -päälliköille. He osallistuvat alueellaan hankkeiden suunnitteluun, seurantaan ja raportointiin sekä tukevat kumppaneita erikseen sovitulla tavoilla. Aluekoordinaattorit seuraavat myös kohdemaiden toimintaympäristöjä ja tekevät niihin liittyviä analyyseja ohjelman suunnittelun, hankkeiden valmistelun ja riskienhallinnan tueksi. Lisäksi he osallistuvat suunnittelu-, seuranta- ja arviointimatkojen toteutukseen kulloinkin annettavan ohjeistuksen mukaisesti.

Viestintä vastaa SASKin ulkoisesta ja sisäisestä viestinnästä. Ulkoiseen viestintään kuuluu ohjelmasta tiedottaminen, kehitysviestintä ja -kasvatus sekä vaikuttamistyö, jota SASKin viestintä toteuttaa yhdessä toiminnanjohtajan, muiden SASKin kotimaan työntekijöiden sekä jäsenjärjestöjen ja muiden järjestöjen kanssa. Viestinnän vastuulla ovat SASKin kampanjat ja tapahtumat sekä tukijoille suunnatun toiminnan toteutus ja kehittäminen. Viestinnän tehtävänä on myös varmistaa, että yhdistyksen viestintä on yhdistyksen strategian, hallituksen päätösten ja ulkoministeriön rahoitustuen ehtojen mukaista.

Hallintoyksikkö vastaa yhdistyksen hallinto- ja talousjärjestelmien sekä niihin liittyvien prosessien ylläpidosta ja kehittämisestä. Yksikkö vastaa yhdistyksen toiminnan kannalta keskeisen ajanmukaisen taloustiedon toimittamisesta yhdistyksen johdon ja muiden yksiköiden käyttöön sekä hallinnon seuranta- ja raportointijärjestelmien kehittämisestä. Yksikkö vastaa myös SASKin varainhankinnan suunnittelusta, toteuttamisesta ja kehittämisestä yhteistyössä viestinnän kanssa. Lisäksi hallintoyksikön vastuulla on organisaation henkilöstöhallintoon liittyviä tehtäviä kuten palkkahallinto ja henkilöstön osaamisen kehittäminen.

3.4 Ohjelmaan liittyvät järjestelmät

3.4.1 Ohjelman tulosohtausjärjestelmä

SASKin tulosohtausjärjestelmä ohjaa ohjelman toteutusta ja kattaa koko ohjelmasyklin. SASKissa ylintä **päätösvaltaa** käyttää yhdistyksen kokous. Strategista päätösvaltaa käyttävät säännöissä ja ohjesäännöissä määriteltyjen valtuuksien puitteissa hallitus ja toiminnanjohtaja. Operatiivista päätösvaltaa käyttävät toiminnanjohtaja ja päälliköt. SASKin **strategiassa** on määritelty yhdistyksen toiminnan tarkoitus, sitä ohjaavat periaatteet ja laajat kehitystavoitteet. Tässä strategian toiminnallistavassa **ohjelma-asiakirjassa ja tulosohtauskehikossa** määritellään SASKin toiminnan konkreettiset tavoitteet, niiden saavuttamista mittaavat indikaattorit sekä ohjelman toimenpiteet.

Ohjelmaan liittyvät sisällölliset linjaukset kuten kumppanivalinnat, toiminnan maantieteellisen keskittymisen sekä toimialojen välisen resursoinnin, valmistelee kumppanikonsultaation jälkeen SASKin jäsenjärjestöistä koostuva ohjelmakokous. Valmistelussa huomioidaan globaalit työmarkkinoiden trendit, kumppaneiden prioriteetit ja analyysit, SASKin aluekoordinaattorien laatimat toimintaympäristö- ja riskianalyysit sekä kokemukset edellisen ohjelman toteutuksesta. Nämä määrittelyt ohjaavat ohjelmassa toteutettavien hankkeiden valintaa, ja ne huomioidaan myös ohjelmaa koskevan viestinnän sisällöissä. Ohjelmaan sisältyvät **hankkeet valitaan** ohjelmassa määriteltyjen sisällöllisten, maantieteellisten ja toiminnallisten rajausten perusteella (luku 4.3). Valintaan vaikuttaa oleellisesti myös suomalaisten jäsenliittojen kiinnostus rahoittaa esitettyä hanketta. Tullakseen hyväksytyksi esitetyn hankkeen tulee täyttää SASKin hanketoiminnan laatuksiterit, joita vasten jokainen hanke arvioidaan SASKin Appraisal-työkulun avulla.

Ohjelman tavoitteiden toteutumista seurataan ja arvioidaan sen eri osa-alueiden, etenkin kehitysyhteistyöhankkeiden tavoitteiden ja tulosten saavuttamisen kautta. Ohjelma-asiakirja (ml. ohjelman tuloskehikko) ohjaa ohjelman kaikkien eri osa-alueiden suunnittelua, toteutusta ja seuranta. Ohjelma- ja hanketasojen keskinäistä linkittämistä tukevat hanketason **hallintotyökalut ja prosessit**, kuten hankkeiden suunnittelun, seurannan, raportoinnin ja arvioinnin ohjeistukset, lomakkeet ja käytännöt. Ne myös vahvistavat **tulosperustaisuutta** hankehallinnossa. Niiden avulla hankkeista saadaan tietoa ohjelmataason seurantaan, kehittämistyöhön sekä viestintään ja vaikuttamistyöhön Suomessa.

Ohjelman suunnittelusta, toteutuksesta, seurannasta ja raportoinnista SASKin hallinnolle vastaavat toimiston henkilökunta Helsingissä ja maailmalla kansainvälisen toiminnan päällikön johdolla. SASKin kumppanit globaalissa etelässä raportoivat hankkeiden toteutuksesta SASKin kansainvälisen toiminnan yksikölle (ks. myös ohjelma-asiakirjan kohta 3.4.2). Ohjelman ja siihen liittyvien hankkeiden hallintoykli tärkeimpine toimenpiteineen on kuvattu SASKin tuloso-ohjausjärjestelmässä. SASK tekee ajoittain jonkin verran hanketason yhteistyötä etenkin ruotsalaisten ja hollantilaisten sisarjärjestöjensä kanssa. Kaikilla on omat rahoittajien sääntöihin ja ohjeistuksiin perustuvat suunnittelu- ja raportointijärjestelmänsä, mutta periaatteellisesti ja sisällöllisesti ne ovat linjassa keskenään.

Ohjelman toteutusta seurataan ohjelma- ja hanketason indikaattorien avulla vuosittain (ks. ohjelma-asiakirjan kohta 3.4.3). Koko ohjelmakauden ajan seurantatietoa kerätään **IRMA-projektitietokantaan**, mikä mahdollistaa kentältä kerätyn tiedon aggregoinnin ja analysoinnin. Ohjelman toteutumaa seurataan ja arvioidaan vuosittain etenkin tulosketjun tuotos- ja tulostasoilla. Myös kaikki ohjelmaan kuuluvat hankkeet arvioidaan ainakin sisäisesti toteuttajaliittojen kanssa ohjelmakauden (2018–2025) aikana.

3.4.2 Ohjelman tuloso-ohjausjärjestelmän keskeiset raportointimekanismit

Hankkeiden toimintojen toteutumaa ja tulosten saavuttamista seurataan kumppanivierailujen, säännöllisen muun yhteydenpidon sekä hankeraporttien avulla. Rahoituskauden aikana siirytään järjestelmään, jossa kumppanit laativat hankkeistaan sekä **neljännesvuosittaiset seurantaraportit** että **vuosiraportit**. Vuosiraportissa, joka kokoaa neljännesvuosiraporttien tiedot, arvioidaan hankkeiden toteutuman lisäksi hankkeiden laatua, relevanssia, muutoksia toimintaympäristössä sekä riskejä.

Hankekohtaiset vuosiraportit antavat tietoa SASKin henkilökunnan tekemän **hankearvioinnin** tarpeisiin, jonka ulottuvuuksia ovat mm. toimintojen toteutuma vuoden aikana suhteessa vuosisuunnitelmiin, tavoitteiden ja tulosten saavuttaminen, hankkeen tarkoituksenmukaisuus suhteessa kumppanin tarpeisiin ja prioriteetteihin, hankkeen hallinnon tehokkuus, kumppanin

tuottamien raporttien laatu, kumppanin toimintakyky, talouden toteutuma suhteessa budjettiin sekä kumppanin ja SASKin välinen yhteistyö. Hankearvioinnissa käytetään IRMAan syötettyä dataa. Arviointi koostuu kirjallisesta lausunnosta sekä numeerisesta yleisarviosta (asteikko 1–5). Sen tekevät kansainvälisen toiminnan suunnittelijat sekä aluekoordinaattorit, jotka ovat jatkuvassa yhteydessä kumppaneiden kanssa.

Hankekohtaisista arvioinneista koostetaan vuosittain koko kumppanikentän kattava **kokonaisarviointi**. Hankkeiden toteutumaa verrataan lähtötilakartoiuksiin IRMAan syötettävän raportointitiedon avulla. IRMAssa on myös omat osionsa hankeseurantamatkoille ja niiden löydöksille. IRMA tuottaa sinne syötettyjen tietojen avulla tilastotietoa niin yksittäisten hankkeiden kuin koko ohjelman toteutumasta.

Ohjelman tuloksia ja vaikutuksia kuvataan hankkeiden tulosten ja vaikutusten avulla, toimialoittain sekä globaalisti. **Toimialakohtaisten vuosiraporttien** valmistelu on kansainvälisen toiminnan suunnittelijoiden vastuulla, ja **globaalin ohjelmaraportin** valmistelee kansainvälisen toiminnan päällikkö. Se raportoidaan SASKin hallitukselle ja ulkoministeriölle.

Ohjelman ja sen osa-alueiden seurannasta, vuosiraportoinnista ja arvioinneista saatua tietoa käytetään ohjelman ja hankkeiden kehittämiseen liittyvissä keskusteluissa ja suunnittelussa kumppaneiden kanssa. Sitä hyödynnetään myös suomalaisten tukijajärjestöjen kanssa käytyissä keskusteluissa, joissa sovitaan hankkeiden jatkosta rahoituksen näkökulmasta. Ohjelman seuranta- ja arviointitieto on keskeisessä asemassa myös vuosittain tehtävässä toiminnan arvioinnissa, jonka perusteella tehdään vuosittainen ohjelmaraportti ulkoministeriölle. Seuranta- ja arviointitieto antaa lisäksi perustan ohjelmaan ja hankkeisiin liittyville mahdollisille korjaaville päätöksille SASKissa.

3.4.3 Ohjelman seuranta- ja arviointijärjestelmä

Ohjelman seuranta- ja arviointijärjestelmä on **kattava ja kokonaisvaltainen**. Syntyneitä tuloksia arvioidaan vuosittain tulosketjun kolmella tasolla: tuotos, tulos ja vaikutus. Ohjelman toteutusta seurataan ohjelma- ja hanketason indikaattorien avulla suunnitellusti koko ohjelma-kauden ajan ja seurantatietoa kerätään IRMAan, mikä mahdollistaa kentältä kerätyn tiedon aggregoinnin ja analyysin.

Ohjelmakauden alussa tehdään **lähtötilakartoituksia** kolmella eri tasolla (tuotos, tulos, vaikutus), jotta ohjelmatyön saavutettuja tuloksia voidaan mitata ja todentaa ohjelmakauden lopussa. Tuotostasolla keskiössä on kumppaniorganisaatioiden osaamisen ja kyvykkyyden lähtötilakartointi, joka tehdään osallistavana prosessina käyttäen kehitteillä olevaa itsearviointityökalua (myöhemmin SOCA). Hanketasolla tässä prosessissa tunnistetaan uudempien hankkumppaneiden kanssa heidän organisaatioidensa osaamisaukot ja laaditaan kumppanin kanssa osaamisen vahvistamissuunnitelma. Vaikka tuotostason lähtötilakartointi tukee erityisesti hankesuunnittelua, tuo se myös ohjelmatason lähtötilakartoitukseen lisää tietoa kumppanijärjestöjen osaamisesta ja kyvykkyydestä.

Tulos- ja vaikutustason tulosten mittaamiseksi SASK tekee yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden sekä kumppanijärjestöjen kanssa valituissa pääkohdemaissa **lähtötilanneselvitykset**, joiden tavoitteena on tuottaa luotettavaa tietoa maiden nykyisestä työmarkkina- ja ammattiyhdistystilanteesta keskittyen erityisesti SASKin kehitysyhteistyöohjelman mittarien määrittelyihin asioihin. Tietoa kerätään niiltä toimialoilta, joilla SASKilla on hankeyhteistyötä paikallisten kumppanijärjestöjen kanssa. Vaikutustasolla SASK teettää *Palkansaajien tutkimus-*

laitoksen avulla Mosambikissa vaikuttavuustutkimuksen, jonka tavoitteena on kerätä kansallisen tason sosio-ekonomisia kehitystä mittaavia lähtötietoja ja mitata SASKin ohjelman vaikutuksia maassa. Näin toimien varmistetaan riittävä luotettavuus ohjelmakauden muutosten ja tulosten arvioinnin pohjaksi sekä niiden mittaamiseksi ja arvioimiseksi vuosina 2022 ja 2026.

Kansainvälisen toiminnan yksikkö seuraa ohjelman toteutusta ja arvioi tuloksia ohjelmatason mittareiden avulla. Aluekoordinaattorit seuraavat ja arvioivat hanketoteutusta **toimenpidetallalla** ohjelmamaissa ja kansainvälisen toiminnan suunnittelijat arvioivat ohjelman toteutusta **toimialoillaan globaalisti**. Kansainvälisen toiminnan päällikkö vastaa **koko ohjelman** (eri toimialojen) toteutuksen seurannasta ja arvioinnista globaalilla tasolla ja raportoi siitä yhdistyksen hallitukselle ja vuosikokoukselle. Ohjelmatason seurannan keskeisiä toimintoja ovat:

- SASKin työntekijöiden ja jäsenjärjestöjen edustajien **seurantamatkat** ohjelma-alueille: Seurantamatkoilla tarkastellaan hankkeiden sisällöllistä etenemistä, toimintojen toteutusta ja budjetin toteutumaa. Suomalaisten jäsenjärjestöjen edustajien rooli seurantamatkoilla on tarjota suomalaista asiantuntijuutta hankkeiden sisällöissä. Matkoilla pyritään aina tapaamaan toteuttajakumppanin lisäksi hyödynsaajaliittoja ja hankkeen toimintoihin osallistuneita henkilöitä ja sitä kautta arvioimaan hankkeiden etenemistä. Myös Suomen ulkoasiainhallinnon edustajia tavataan mahdollisuuksien mukaan ohjelmamaiden suurlähetystöissä ja edustustoissa. Jokaisesta hankkeesta tehdään vuosittainen seurantasuunnitelma, jossa määritellään erityiset seurannan painopisteet ja mahdolliset tukitarpeet. Lisäksi hankkeiden toteutuksesta saadaan tietoa säännöllisen yhteydenpidon kautta niitä hallinnoiviin ja toteuttaviin järjestöihin.
- **Neljännesvuosiseuranta**, joissa analysoidaan ohjelman hankkeiden ja mahdollisesti muiden toimintojen seurantaraportteja sekä talousraportteja, ja joissa tehtävän arvioinnin pohjalta suunnitelmiin voidaan tehdä tarvittaessa muutoksia.
- Puolivuositaiset **toimialakokoukset**, joissa käsitellään toimialaan kuuluvien hankkeiden ja mahdollisesti muiden toimintojen seurantaraportteja. Kokouksissa tehtävän arvioinnin pohjalta suunnitelmiin voidaan tarvittaessa tehdä muutoksia.
- Vuosittainen **ohjelmakokous**, jossa arvioidaan ohjelmakokonaisuutta ja käsitellään globaali ohjelmaraportti. Kokouksessa tehtävän arvioinnin pohjalta seuraavan vuoden vuosisuunnitelmaan voidaan tarvittaessa tehdä muutoksia.

Kaikki ohjelmaan kuuluvat hankkeet arvioidaan ohjelmakauden (2018–2025) aikana joko sisäisillä tai ulkoisilla evaluaatioilla hankkeiden päätyttyä. Ohjelman tulostason tuloksia arvioidaan toteuttamalla rahoituskauden lopulla kattava ulkopuolisten asiantuntijoiden tekemä **ohjelmaevaluaatio**, jossa painottuu erityisesti tuloksellisuuden arviointi ohjelman eri toimialakokonaisuuksissa. Tarvittaessa ohjelmaevaluaatio voidaan jakaa temaattisiin arviointeihin. Mahdollisuuksien mukaan SASK harkitsee ohjelman muutosteorian toimivuuden arvioimiseksi ja konkretisoimiseksi muutamia **tapaustutkimuksia**, joissa arvioidaan ja tuodaan näkyväksi tuotos- ja tulostason tuloksia eri maissa ja toimialoilla. Tapaustutkimuksia voitaisiin käyttää myös SASKin viestinnässä esimerkkinä kehitysyhteistyön tuloksellisuudesta. Tämä osaltaan motivoi entisestään SASKin omistajia ja henkilökuntaa sekä vapaaehtoisia kunnon työn lähettiläitä tekemään työtä ammattiyhdistystoiminnan edellytysten parantamiseksi ja kansalaisyhteiskunnan vahvistamiseksi globaalissa etelässä.

Ohjelmakauden (2018–2025) **vaikutuksia** arvioidaan toteuttamalla pitkäaikainen **seuranta-tutkimus Mosambikissa** Palkansaajien tutkimuslaitoksen ja Tampereen yliopiston itsenäisen tutkijaryhmän kanssa. Tutkimuksella arvioidaan luotettavasti SASKin ohjelmatoiminnan vaikuttavuutta Mosambikissa. Ohjelman ensimmäisenä toteutusvuonna kartoitetaan tutkimusta varten kohdemaan hankkeiden lähtötilanne keräämällä ns. lähtötasoaineisto ja määrittelemällä tutkimuksen otos verrokkiryhmineen. Tutkimuksen kohteet valitaan mahdollisuuksien mukaan satunnaistamalla, jotta vältetään ns. valikoitumisharha ja jotta tutkimuksella pystytään mahdollisimman luotettavasti selvittämään SASKin toiminnan pitkäaikaista vaikuttavuutta. Ensimmäinen seuranta-tutkimus tehdään kolmen vuoden päästä, jolloin ohjelmatoiminnan lyhyen aikavälin vaikutukset voidaan mitata. Tavoitteena on myös jatkaa seurantaa koko ohjelmakauden ajan ainakin vuoteen 2025 asti, jos taloudelliset resurssit mahdollistavat sen.

SASKin **viestinnälle, kehityskasvatukselle ja kotimaan vaikuttamistyölle** on laadittu tavoitteet, jotka kumpuavat SASKin kansainvälisen työn tavoitteista ja toiminnoista. Viestinnän toteutumista ja onnistumista seurataan säännöllisesti tuotos-tulos-vaikutus-mittaristolla.

Tuotostason mittareilla seurataan mm. SASKin verkkosivuilla julkaistuja uutisia ja sosiaalisen median päivityksiä. **Tulostason** mittareita ovat ohjelma- ja kehitysviestinnässä esimerkiksi verkkosivujen kävijämäärät, sosiaalisen median seuraaja- ja tykkääjämäärät sekä mediassa julkaistujen SASKia koskevien artikkelien määrä.

Viestinnän pidemmän aikavälin vaikutuksia ns. suuren yleisön tai kuluttajien suuntaan voidaan mitata **mielipidekyselyin**. SASKin tunnettuutta, asenteita SASKia kohtaan ja niiden muutosta kartoitetaan ja seurataan koko ohjelmakauden ajan. Ohjelmakauden alussa toteutetaan tunnettuus- ja mielipidekysely SASKin toiminnasta ja toiminnan vaikutuksista ihmisten asenteisiin. Samanlainen kysely on tehty myös vuosina 2010, 2013 ja 2015. Kysely toimii myös lähtötilakartoituksena viestinnän osalta. Seuraavat kyselyt tehdään ohjelmakauden puolivälissä 2021–2022 ja sen päätyttyä vuonna 2026.

Vaikuttamistyön mittarina voidaan käyttää arviota siitä, miten hyvin SASKin esillä pitämät teemat näkyvät kotimaisessa keskustelussa (mediaseuranta ja kehityspoliittinen keskustelu). **Yrityksiin vaikuttamisen** suhteen tulostason mittareina seurataan yritysten osoittamaa kiinnostusta yhteistyöhön SASKin kanssa eli uusien yritysten yhteydenottoja. **Sosiaalisen median** hyödyntämiselle ja erityisesti siellä näkyville kampanjoille laaditaan aina etukäteen tavoitteet, joiden toteutumista seurataan kulloinkin tarkoituksenmukaisimpien välinekohtaisten mittarien avulla.

3.4.4 Taloushallinnon järjestelmät

Taloudenhoidossa noudatetaan yhdistyslain, kirjanpitolain ja -asetuksen sekä SASKin sääntöjen määräyksiä, ohjelma- ja hanketoiminnan ja taloudenhoidon ohjeistusta sekä matkaohje-sääntöä ja ulkoministeriön ohjeistuksia. Ohjelma- ja hankehallinnon talouden vastuualueet on määritelty ohjelma- ja hanketoiminnan ohjesäännössä, jota päivitetään uuden ohjelmakauden alussa.

Hankkeiden taloussuunnittelua ja -raportointia ohjaa SASKin oma ohjeistus ja lomakkeet, joka on linjassa ulkoministeriön ohjeiden kanssa. Hankekumppanit toimittavat vähintään vuosittain päivitettyt hankebudjetit sekä neljännesvuosittain talousraportin ja vuosittain tilintarkastetun vuosiraportin. Ohjelmaan ja hankkeisiin liittyvää talousseurantaa tehdään myös hankkeiden seuranta-matkoilla, jotta SASKilla olisi mahdollisimman ajantasainen tieto taloudellisesta to-teumasta läpi hanke- ja ohjelmasyklin.

Ohjelmakauden alussa talousseuranta integroidaan entistä tehokkaammin ohjelman neljännesvuosiseurantaan, mikä mahdollistaa resurssien mahdollisimman tehokkaan allokoinnin ohjelman sisällä esimerkiksi toimintaympäristöissä tapahtuvien muutosten näin edellyttäessä.

SASKin tilintarkastaja tarkastaa hankkeiden vuosiraportit sekä ja antaa lausuntonsa ulkoministeriölle osana tuenkäytön raportointia. Tilintarkastusten yhteydessä tarkastetaan myös taloushallinnon ja hankehallinnon prosesseja.

Rahaliikenne kumppaneille hoidetaan SASKin Helsingin toimistolta siihen liittyvien ohjeistusten mukaisesti. Yhtenäisellä ohjeistuksella taataan kumppaneiden tasavertainen kohtelu sekä vähennetään talousväärinkäytösten mahdollisuutta.

3.4.5 Organisaation riskienhallintajärjestelmä

SASKin **riskienhallintajärjestelmä**, johon ohjelman riskienhallinta on integroitu, koostuu kahdesta toisistaan tukevasta riskienhallintaprosessista: periodisesta ja dynaamisesta. *Periodisessa prosessissa* SASKin riskienhallintaryhmä kokoontuu joka kalenterivuoden alussa kartoittamaan organisaatiota (ml. ohjelmatoimintaa) koskevat tunnistetut riskit ja päättämään toimenpiteistä niiden hallitsemiseksi. Vuotuisen riskikartoituksen yhteydessä laaditaan myös arvio edellisen vuoden riskienhallintatoimista ja prosessista. *Dynaamisessa prosessissa* jokainen SASKin työntekijä seuraa ja havainnoi omassa toiminnassaan SASKia uhkaavia riskejä, pyrkii toiminnassaan välttämään niiden muodostumista ja tarpeetonta riskinottoa sekä raportoi eteenpäin havaituista riskeistä. Havaitut riskit dokumentoidaan ja käsitellään riskienhallintaprosessikaavion mukaisesti.

Riskienhallintaprosessi käynnistetään myös, kun A) joko ennakoitu tai ennakoimaton riski realisoiuu, jolloin riskienhallinnan tavoitteena on haittavaikutusten minimoiminen tai B) SASKille perustetaan uusia toimintoja tai kun SASKin toimintaympäristö olennaisesti muuttuu.

3.5 Resurssit ja niiden kehittäminen

3.5.1 Henkilöstö

Henkilökunnan oikein kohdennettu osaaminen, mitoitus ja motivaatio ovat SASKin strategian mukaisesti keskeisiä menestystekijöitä koko organisaation toiminnan kannalta. Vuoden 2018 henkilöstö- ja koulutussuunnitelman mukaan SASKin palveluksessa on 15 henkilöä, joista yksi osa-aikaisesti. Ohjelmatyötä tekevät kansainvälisen toiminnan yksikön ja viestinnän työntekijät sekä pääosa hallintoyksiköstä.

Vuoden 2018 alkupuolella on luotu strategian pohjalta tehtäväkohtaiset osaamisprofiilit, joiden perusteella laaditaan yksilölliset kehittämissuunnitelmat koko henkilökunnalle. Näin pyritään varmistamaan resurssien oikea mitoitus ja kohdennus sekä varmistamaan henkilökunnan riittävä osaaminen kaikilla tehtäväalueilla.

3.5.2 Talous

SASKin taloudelliset resurssit koostuvat jäsenjärjestöiltä kerättävistä jäsenmaksuista, jäsenjärjestöjen omarahoitusosuuksista ohjelmatoimintaan, ulkoministeriöltä haettavasta ohjelmatauesta ja muusta varainhankinnasta. Jäsenmaksutuotot ja omarahoitusosuudet muodostavat

organisaation taloudelle perustan, jolla turvataan ohjelmatuen ehtojen edellyttämä vähintään 15 prosentin omarahoitusosuus ja katetaan pääosa ohjelman ulkopuolisista kuluista.

SASKin muut varainhankinnan tuotot ovat oman varainhankinnan tuottoja sekä Nenäpäiväsäätiön kautta kanavoituvaa Nenäpäivä-keräyksen tuotto-osuutta. SASK pyrkii ohjelmakaudella lisäämään merkittävästi oman varainhankinnan tuottojen osuutta kokonaistuotoista.

Ohjelmakauden aikana SASKin tavoitteena on laajentaa rahoitus pohjaansa uusilla rahoitusinstrumenteilla nykyisten rahoituslähteiden lisäksi. Yhtenä keskeisenä vaihtoehtona on Hollannissa, Tanskassa ja enenevässä määrin myös Ruotsissa vallinnut linja, jossa osana yksityissektorin työpaikkojen lisäämiseen tähtäävää kehitysyhteistyötä työpaikkojen laatua sekä siihen liittyvistä kysymyksistä käytävää yritysten ja työntekijöiden välistä keskustelua on tuettu myös yksityisen sektorin tukemiseen varatuista kehitysyhteistyövaroista.

3.6 Organisaation toiminnan arviointi ja kehittäminen

Koko organisaation toiminnan laatu varmistetaan SASKille sopivaksi räätälöidyllä laatujärjestelmällä sekä johtamisjärjestelmällä ja sitä täydentävällä riskienhallintajärjestelmällä, joiden kautta toiminnan toteutusta ja siihen liittyviä riskejä arvioidaan systemaattisesti koko ajan.

Lisäksi hallitus nimeää toimikaudekseen sisäisestä tarkastuksesta vastaavan ohjausryhmän, joka tekee tarkastuksia hallituksen hyväksymän tarkastussuunnitelman mukaisesti. Näistä jatkuvan arvioinnin järjestelmistä nousee esille toiminnan kehittämiskohteita, jotka integroidaan osaksi vuosittaista toiminnan suunnittelua.

Osa II Tuenkäyttösuunnitelma rahoituskaudelle 2018–2021

4. Ohjelman kuvaus

4.1 Ohjelman tavoitteet ja toimintamuodot rahoituskauden aikana

4.1.1 Ohjelman suunnittelu ja toteutus muiden toimijoiden kanssa

Ammattiliittojen maailmanjärjestöillä, kumppanijärjestöillä sekä SASKin jäsenjärjestöillä on ollut aktiivinen rooli ohjelman suunnittelussa. SASK on järjestänyt syksyn 2016 ja kevään 2017 aikana useita suunnittelukokouksia kansainvälisten kumppaneiden ja eri toimialoja edustavien jäsenjärjestöjen kanssa. Palautteen mukaan kumppanit arvostavat SASKin kuuntelevaa lähestymistapaa ja kumppanien omien prioriteettien kunnioittamista yhteistyön sisällöissä ja muodoissa. Ohjelman suunnittelussa on etsitty ratkaisuja kunkin kumppanin tilanteen ja toimintakulttuurin lähtökohdista.

SASK tekee ohjelman suunnittelun ja toteutuksen aikana **yhteistyötä ja koordinoi toimenpiteitä** muiden globaalien etelän ammattiyhdistysliikkeitä tukevien järjestöjen kanssa (mm. Ruotsin Union to Union, Alankomaiden FNV Mondiaal, Saksan FES, Tanskan LO-FTF, 3F ja Australian Apheda) välttääkseen ohjelmien päällekkäisyyttä ja vähentääkseen kumppaneiden yhteistyöhankkeista koituvaa hallinnollista taakkaa. SASK osallistuu myös ammattiyhdistysliikkeen maailmanjärjestö ITUCin kehitysyhteistyöverkoston (TUDCN) toimintaan.

SASK on konsultoinut ohjelmaa suunnitellessa myös **muita kansalaisjärjestöjä**, joiden työn sisällöllinen fokus täydentää SASKin toimintaa. Taloudellisten resurssien niin salliessa yhteistyötä tehdään hanketoiminnassa, globaalikasvatuksessa ja vaikuttamisviestinnässä. Tulevalla ohjelmakaudella on jo sovittu yhteistyöstä Reilun Kaupan, WWF Suomen, Palkansaajien tutkimuslaitoksen, Eettisen kaupan puolesta (Eetti ry) ja Finnwatchin kanssa. Muitakin yhteistyökumppanuuksia solmitaan ohjelmakauden aikana mahdollisuuksien mukaan.

SASK on tehnyt **yritysten** kanssa **yhteistyötä** yli vuosikymmenen ajan. Yhteistyö on sisältänyt sekä yritysten hankintaketjujen vastuullisuusvalvontaan liittyvää hanketoimintaa, että yritysten toimintaan liittyvää tutkimus- ja selvitystyötä. Ohjelmakaudella jatketaan yhteistyömahdollisuuksien selvittämistä erilaisissa suomalaisesta näkökulmasta merkittävässä arvoketuissa. Yritysten kanssa toimittaessa selvitetään mahdollisia yksityisen sektorin rahoituslähteitä täydentämään ulkoministeriön ohjelmatukea.

SASKin ohjelmaa valmisteltaessa on pääohjelmamaiden osalta huomioitu **ulkoministeriön maaohjelmat** Mosambikissa, Myanmarissa ja Nepalissa. SASKin toiminta on linjassa ulkoministeriön maaohjelmien tavoitteiden kanssa aktiivisen kansalaisyhteiskunnan vahvistamiseksi Nepalissa ja demokraattisen yhteiskunnan rakentamiseksi Myanmarissa. Mosambikissa SASKin ohjelma täydentää Mosambikin maaohjelmaa hyvän hallinnon ja inklusiivisen luonnonvarojen hallinnan osalta. **Kansallisia kehitysohjelmiä** tarkasteltaessa SASKin ohjelma täydentää ja on linjassa niiden kanssa siltä osin, kun ne käsittelevät yhteiskunnallista ja erityisesti kansalaisyhteiskunnan kehitystä (etenkin Filippiineillä, Kolumbiassa, Mosambikissa, Myanmarissa ja Nepalissa). Paikallinen ammattiyhdistysliike on aina tärkeä kansalaisyhteiskunnan toimija, joka toiminnallaan edistää yhteiskunnallista rauhaa ja vakautta, oikeudenmukaisuutta, demokraattisuutta ja läpinäkyvyyttä.

Maailmanpankin **köyhyyden vähentämissuunnitelmat** (PARP tai PRSP) keskittyvät vahvasti talouskasvun luomiseen. Ne lähtevät oletuksesta, että valtionhallinnon muuttuminen demokraattiseksi ja läpinäkyväksi yhdessä talouden tehostumisen kanssa johtaa automaattisesti köyhyyden vähenemiseen. SASKin näkemyksen mukaan köyhyys ja eriarvoisuus eivät vähene, ellei köyhyyden vähentämissuunnitelmissa tai muissa kehityssuunnitelmissa oteta huomioon **tulonjakomekanismeja**, joilla talouskasvun tuoma varallisuus voidaan jakaa oikeudenmukaisella tavalla yhteiskunnissa. Köyhyyden vähentämissuunnitelmissa ei ole juuri mietitty tai linjattu ammattiyhdistysliikkeen tai kansalaisyhteiskunnan toimijoiden roolia tästä näkökulmasta. SASKin pääohjelmamaista Mosambikissa, Malawissa, Nepalissa SASKin toiminta on linjassa niiden köyhyyden vähentämissuunnitelmien kanssa, joissa korostetaan **kansalaisyhteiskunnan osallistumista ihmisoikeuksien turvaamiseen ja vaatimaan avoimuutta sekä tilivelvollisuutta päättäviltä tahoilta**. Filippiinien ja Indonesian tapaustutkimuksissa ei ole mielekkäitä yhteyksiä SASKin ohjelmaan. Muista pääohjelmamaista ei ole löydettävissä ajantasaisia ohjelmia IMF:n tai Maailmanpankin lähteistä.

4.1.2 Ohjelman tulosketju ja kehitysvaikutus

SASKin ohjelmakausi on kahdeksan vuotta (2018–2025), ja se koostuu kahdesta rahoituskaudesta: 2018–2021 ja 2022–2025. Ohjelman pitkän aikavälin kehitysvaikutuksena on: **Vuoteen 2030 mennessä SASKin ohjelmamaiden mies- ja naistyöntekijöiden oikeudet toteutuvat selvästi aiempaa paremmin.**

Ohjelman yksityiskohtaisempi tulosketju on kuvattu ohjelman tuloskehikossa.

4.1.3 Ohjelman välitön tavoite

Välitön tavoite ohjelmakaudelle on seuraava: **vuoteen 2026 mennessä SASKin tukemat ammattiliitot, jotka ovat tärkeitä kansalaisyhteiskunnan toimijoita ohjelmamaissa, edustavat tehokkaasti työpaikoilla ja yhteiskunnassa nais- ja miestyöntekijöiden sekä myös haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien etuja.**

Ohjelman välittömän tavoitteen (outcome) saavuttamista mitataan seuraavilla 10 mittarilla:

- Palkkaneuvotteluihin osallistuvien tuettujen kumppaneiden määrän kasvu
- Tuetut kumppanit toimeenpaneavat itse kustantamiaan koulutussuunnitelmia
- Liittojen nais- ja miesjäsenet tuntevat voivansa vaikuttaa liiton toimintaan paremmin
- Naisten ja miesten järjestäytymisasteen kasvu toimialalla
- Jäsenmaksunsa maksavien nais- ja miespuolisten jäsenten määrän kasvu (%)
- Työehtosopimusten piiriin kuuluvien työpaikkojen määrän kasvu toimialalla (%)
- Työehtosopimusten piiriin kuuluvien nais- ja miestyöntekijöiden määrän kasvu työpaikoilla (%)
- Parannukset työehtosopimuksien sisällöissä verrattuna aiempiin sopimuksiin (laadullinen)
- Työsuojelu ja -turvallisuusjärjestelmät, rakenteet ja tilanne ovat parantuneet tuettujen kumppaneiden edustamalla työpaikoilla (laadullinen)
- Lainsäädäntöuudistukset ovat työntekijäystävällisiä tuettujen kumppaneiden vaikuttamistoiminnan ansiosta (laadullinen).

4.1.4 Ohjelman tuotokset

SASKin kehitysyhteistyöohjelman tuotokset rahoituskaudelle 2018–2021 ovat:

- Tuetuilla kumppaneilla on tietoon ja tuloksellisuuteen perustuva kehitys- ja toimintaohjelma, johon sisältyy jatkuva dialogi järjestön toimijoiden ja toimialan työntekijöiden välillä. Tuetut kumppanit osaavat toimia strategisesti ja analyttisesti.
- Tuettujen kumppaneiden läsnäolo työpaikoilla on parantunut systemaattisen toimintatavan ja riittävien ja osaavien toimijoiden ja aktiivien kautta.
- Tuettujen kumppaneiden resursointi ja hallinto ovat kehittyneet parempien ja innovatiivisten jäsenmaksukeräysmenetelmien sekä kehittyneen ja tarveperäisen toimijoiden ja aktiivien osaamisen kehittämisen kautta.

Ohjelman tuotosten saavuttamista mitataan kullekin tuotokselle määritellyillä mittareilla, joita on yhteensä 20. Lopulliset päätökset mittareista tehdään ohjelmakauden alussa rahoituspäätöksen saamisen ja toiminnan laajuuden määrittelyn jälkeen.

4.1.5 Ohjelman tavat ja keinot tukea kansalaisyhteiskunnan vahvistumista

Järjestäytynyt, demokraattinen ja työelämän neuvotteluprosesseihin osallistuva **ammattiyhdistysliike** on olennainen **osa vapaata kansalaisyhteiskuntaa** kaikkialla maailmassa. Globaalin etelän ammattiyhdistysliikkeitä vahvistamalla **SASKin ohjelma tukee kansalaisyhteiskuntien vahvistumista**. Ammattiyhdistysliikkeen keskeinen tavoite on työelämän perusoikeuksien toteuttaminen osana universaaleja, kaikille kuuluvia ihmisoikeuksia.

Yhteiskunnallista muutosta vaativana kansanliikkeenä ammattiyhdistysliike pystyy edistämään tasaisempaa tulonjakoa ja yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta sekä toimimaan vastavoimana yhteiskunnan eriarvoistavia tendenssejä vastaan – sitä tehokkaammin mitä vahvempi ja osaavampi ammattiyhdistysliike globaalissa etelässä on. Näin toimiessaan se on samalla yhteiskuntarauhaa vakauttava ja turvallisuutta lisäävä voima.

SASKin ohjelmalla parannetaan kumppanijärjestöjen kykyä toimia työelämän neuvotteluosapuolena elämiseen riittävien palkkojen ja inhimillisten työehtojen puolesta. Järjestelmällinen neuvottelu ja sopiminen **vaikuttavat myönteisesti yhteiskuntarauhaan** vähentämällä elinolosuhteiden heikkenemisestä kumpuavaa kansalaislevottomuutta. Lisäksi ohjelman avulla luodaan mahdollisuuksia dialogiin ja käytännön yhteistyöhön sellaisten toimijoiden parissa, joilla muuten on toisistaan poikkeavat yhteiskunnalliset agendat.

SASKin ohjelman avulla kumppaneilla on parempi mahdollisuus edistää keskustelua kansallisesta työlainsäädännöstä ja työoikeuksista, mikä mahdollistaa lainsäädännön muutokset sekä vahvistaa oikeusvaltiokehitystä. Ammattiyhdistysliikkeen vahva osallistuminen yhteiskunnalliseen ja etenkin työelämää koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon lisää kansalaisyhteiskunnan keskustelun monipuolisuutta ja tuo esiin työtätekevän väestön mielipiteitä ja huolenaiheita. Ay-liikkeen toiminta ja kampanjointi tarjoavat **myös muille kansalaisyhteiskunnan toimijoille** mahdollisuuksia uusiin yhteistyömalleihin **laajemman vaikutuksen aikaansaamiseksi** ja **demokraattisten vastavoiman** muodostamiseksi autoritäärisille valtakenteille.

4.2 Toimintatavat ja toimijat

4.2.1 Hyödynsaajat ja kohderyhmät

Ohjelman **suoria hyödynsaajia** ja keskeisiä oikeuksien haltijoita ovat SASKin hankkeiden kattamalla toimialoilla työskentelevät nais- ja miestyöntekijät SASKin ohjelmamaissa. He hyötyvät suoraan perustamiensa ja hallinnoimiensa ammattiliittojen parantuneen edunvalvonnan tuloksista. Vastuunkantajia ovat valtion päätöksentekijät ja virkamiehet. Ohjelman suoria hyödynsaajia rahoituskaudella 2018–2021 arvioidaan olevan noin 0,5–0,8 miljoonaa. Ohjelman aktiviteetteihin osallistuu vuosittain arviolta 110 000–130 000 ihmistä, jotka tulevat tietoisiksi ammattiyhdistysoikeuksistaan ja oppivat ymmärtämään ay-liikkeen roolin kansalaisyhteiskunnan demokraattisena toimijana. Edellisten ohjelmakausien tulosten perusteella heistä noin 30–40 % eli 30 000–40 000 ihmistä liittyy vuosittain ammattiliittojen jäseniksi, ja ammattiyhdistysaktiiveiksi heistä aktivoituu noin 2–4 % eli 2 000–4 000 ihmistä. Ohjelman suoria hyödynsaajia ovat myös kumppanijärjestöt ja niiden aktiivit, vaikka he ovat samalla myös SASKin kumppaneita, jotka toteuttavat ohjelmaa.

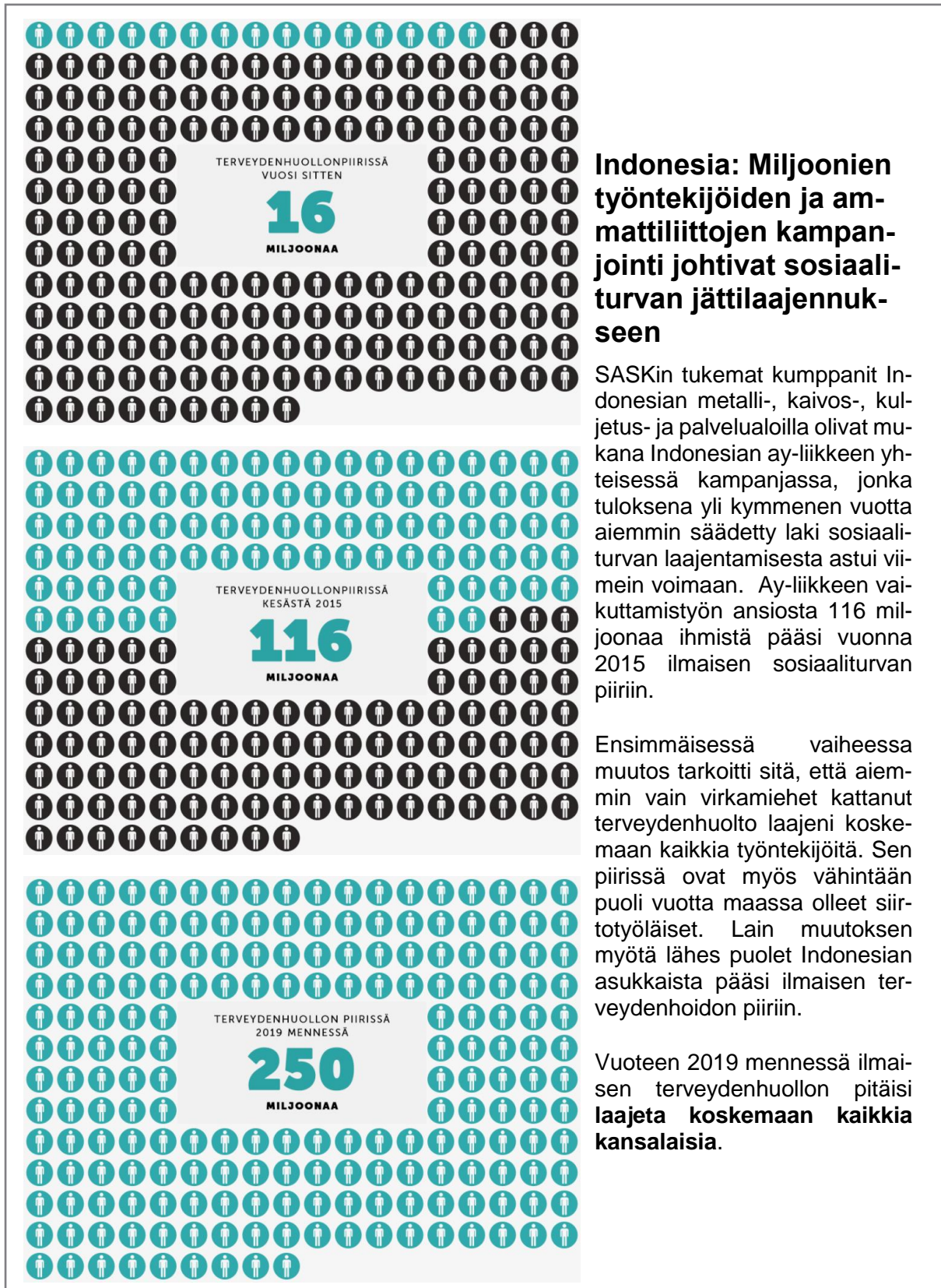
Hyödynsaajien piiriin kuuluu myös epävirallisen talouden työntekijöitä, jotka työllistävät itsensä virallisen talouden tuotantoketjuissa ja ovat usein erittäin haavoittuvassa asemassa. Heitä ovat esimerkiksi kotiapulaiset, ”vapaaehtoiset” terveydenhuollon työntekijät tai tekstiiliteollisuuden alihankinnassa kodeissaan työskentelevät kappaletavaratyöläiset. Välillisesti ohjelmasta hyötyvät myös työntekijöiden perheenjäsenet ja vahvistuneiden ammattiliittojen sekä niiden yhteiskunnallisen vaikuttamisen kautta lopulta kaikki työntekijäryhmät erityisesti pääohjelmamaissa.

Ohjelman **lopullisia hyödynsaajia** (ja samalla oikeudenhaltijoita), jotka hyötyvät aikaansaaduista muutoksista yhteiskuntien tulonjaossa ja työntekijöiden oikeuksissa, ovat SASKin ohjelmamaiden **työssäkäyvät ihmiset** (ILO:n tilastojen mukaan 447 632 000, taulukko 1, s. 29). Ohjelmamaissa noin puolet maatalouden ulkopuolisesta työvoimasta on aktiivisesti työmarkkinoilla. Lopullisten hyödynsaajien määriä arvioitaessa on huomioitava, että ammattiyhdistysliikkeet globaalissa etelässä pyrkivät vaikuttamaan kansallisella tasolla esimerkiksi ILO:n yleis-sopimusten ratifiointiin ja toimeenpanoon, työlainsäädännön muutoksiin tai sosiaaliturvan ja eläkejärjestelmien kehittämiseen. Liittojen siinä onnistuessa työstä hyötyvät jopa sadat miljoonat ihmiset, kuten esimerkki Indonesian ay-liikkeen sosiaaliturvakampanjoinnin tuloskehityksestä osoittaa (kuva 1, s. 19).

4.2.2 Kumppanit ja muut yhteistyötahot

Kansalaisyhteiskuntien vaikutusmahdollisuudet ovat suurimmillaan laajaan ja aitoon jäsenyyteen perustuvien järjestöjen, kuten ammattiliittojen, yhteistyössä. SASKin pääasiallisia kumppaneita ovat **globaalissa etelässä toimivat ammattiliitot sekä ammattiyhdistysliikkeen kansainvälinen verkosto**. Tärkeimpiä kumppaneita ohjelmatasolla ovat *ammattiliittojen maailmanjärjestöt*. Ne toimivat toimialansa ammattiliittojen kansainvälisinä kattojärjestöinä, joiden jäseniä myös useimmat suomalaiset SASKin jäsenjärjestöt ovat. Kahdenvälisistä kumppaneista tärkeimpiä ovat *kansalliset ammattiliitot*, jotka nekin ovat usein toimialansa maailmanjärjestöjen jäseniä.

SASKin toimialakohtaista yhteistyötä tukee ja täydentää toiminta sellaisten *koulutus- ja tutkimuslaitosten* kanssa, jotka tekevät kiinteää yhteistyötä ammattiliittojen kanssa ja tuottavat niille tietoa ja analyysijä edunvalvonnan tueksi.

Indonesia: Miljoonien työntekijöiden ja ammattiliittojen kampanjointi johtivat sosiaaliturvan jättilaajennukseen

SASKin tukemat kumppanit Indonesian metalli-, kaivos-, kuljetus- ja palvelualoilla olivat mukana Indonesian ay-liikkeen yhteisessä kampanjassa, jonka tuloksena yli kymmenen vuotta aiemmin säädetty laki sosiaaliturvan laajentamisesta astui viimein voimaan. Ay-liikkeen vaikuttamistyön ansiosta 116 miljoonaa ihmistä pääsi vuonna 2015 ilmaisen sosiaaliturvan piiriin.

Ensimmäisessä vaiheessa muutos tarkoitti sitä, että aiemmin vain virkamiehet kattanut terveydenhuolto laajeni koskemaan kaikkia työntekijöitä. Sen piirissä ovat myös vähintään puoli vuotta maassa olleet siirtotyöläiset. Lain muutoksen myötä lähes puolet Indonesian asukkaista pääsi ilmaisen terveydenhoidon piiriin.

Vuoteen 2019 mennessä ilmaisen terveydenhuollon pitäisi **laajeta koskemaan kaikkia kansalaisia.**

Kuva 1. Indonesian ay-liikkeen menestyksekkään sosiaaliturvakampanjan tuloksellisuus vuodesta 2014 alkaen.

Ammattiliittojen maailmanjärjestöt valitaan **kumppaneiksi** seuraavilla perusteilla:

- niiden edustavuus ja toiminta-alueen yhteensopivuus SASKin ohjelman kannalta
- toimiva yhteistyösuhde yhden tai useamman SASKin jäsenjärjestön kanssa
- hallinnollinen osaaminen
- kyky tuottaa lisäarvoa yhteistyöhön kohdealueeksi valitussa maassa.

Kahdenvälisten kumppanijärjestöjen sekä koulutus- ja tutkimuslaitosten on oltava tarpeeksi heikkoja tarvitakseen tukea mutta tarpeeksi vahvoja voidakseen käyttää sitä tehokkaasti. Ne valitaan seuraavilla perusteilla:

- ammattiyhdistysliikkeen toimija tai ay-liikettä lähellä oleva organisaatio
- aidosti juurtunut toimintamaansa kansalaisyhteiskuntaan ja toimii sen vahvistamiseksi
- edustaa aidosti jäsenistöään tai oman alansa työntekijöitä
- omaa kykyä ja halua tehdä yhteistyötä ammattiyhdistysliikkeen kansainvälisen verkoston kanssa
- käyttää kehittyvää osaamistaan edunvalvontatyöhön ja kansallisten verkostojen vahvistamiseen.

Uusien kumppanuuksien kapasiteetin arviointia varten on kehitteillä itsearviointityökalu SOCA, joka mahdollistaa osallistavan prosessin kautta puutteiden tunnistamisen ja antaa lähtötietoa kumppaneiden kapasiteettitasoista. SOCAN perusteella on mahdollista laatia kumppanin kanssa kapasiteetin vahvistamissuunnitelma.

SASK tekee myös paljon yhteistyötä ja koordinaatiota ohjelmatyön osalta relevanttien **sisarjärjestöjensä** (mm. Union to Union Ruotsissa, FNV Mondiaal Alankomaissa, FES Saksassa) kanssa ja osallistuu ammattiyhdistysliikkeen maailmanjärjestö ITUCin eri verkostoihin.

Kotimaassa SASKin ensisijaisia kumppaneita ovat sen **omat jäsenjärjestöt**. Kotimaisessa kampanja- ja vaikuttamistoiminnassa suomalaisten ammattiliittojen jäsen- ja asiantuntijaverkosto sekä viestintäkanavat ovat SASKille keskeinen lisäresurssi. Jäsenjärjestöistä ammattiyhdistysliikkeen keskusjärjestöt SAK ja STTK ovat mukana **ILOn** ja **OECD:n työssä** oman globaalien verkostonsa kautta. Tämä tarjoaa myös SASKille mahdollisuuden vaikuttaa kansainvälisten järjestöjen linjauksiin sekä kansainvälisten kauppasopimusten työelämää koskevien kirjausten kautta työntekijöiden asemaan globaalissa etelässä.

Vastaavasti SASK tarjoaa jäsenjärjestöjen käyttöön yhteistyöverkostonsa asiantuntemusta globaalien työelämän kysymyksistä. Jäsenjärjestöt ovat vahvasti mukana SASKin kehitysyhteistyöohjelman suunnittelussa ja seurannassa. Lisäksi SASK hyödyntää ohjelmatoiminnassaan niiden asiantuntemusta eurooppalaisen ja suomalaisen työelämän haasteista ja kehitysuunnista.

Viestinnässä SASK jatkaa yhteistyötä niiden kotimassa toimivien **kampanja- ja vaikuttamisverkostojen** kanssa, joilla on selvä yhteys ammattiyhdistysliikkeen kehityspoliittisiin tavoitteisiin. Näitä ovat esimerkiksi kansainväliseen Clean Clothes -kampanjaan liittyvä toiminta Suomessa (Puhtaat vaatteet -verkosto) ja Vaatevallankumous. Niiden kautta SASK saa tärkeää tutkimustietoa ja kampanjamateriaalia. Lisäksi Vaatevallankumouksen kanssa tehtävä yhteistyö tuo täysin uudenlaisia yleisöjä SASKin viestille.

SASK tekee yhteistyötä myös **muiden kansalaisjärjestöjen kanssa**, silloin kun se on ohjelman tavoitteiden saavuttamisen ja tulosten mittaamisen kannalta mielekästä. Tulevalla ohjelmakaudella on jo sovittu yhteistyöstä *Reilun kaupan*, *WWF Suomen*, *Eetin* ja *Finnwatchin* kanssa, joiden sisällöllinen fokus täydentää SASKin omaa toimintakenttää. SASK tekee ohjelmakauden aikana myös tutkimusyhteistyötä *Palkansaaajien tutkimuslaitoksen* ja *Tampereen yliopiston* itsenäisen tutkimusryhmän kanssa ohjelmansa tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden mittaamiseksi. Muiden suomalaisten *ohjelmatukijärjestöjen* kanssa jatketaan yhteistyötä ohjelmatoiminnan laadun ja vaikuttavuuden kehittämiseksi sekä mm. paikallistuntemuksen parantamiseen liittyvässä kokemustenvaihdossa.

SASK on tehnyt **yriytysten** kanssa **yhteistyötä** jo useita vuosia. Yhteistyössä on keskitytty työelämäoikeuksien parantamiseen ja globaalin hankintaketjun vastuullisuuden valvontaan. Yhteistyötä on tehty mm. *Keskon*, *Stockmannin*, *Tuko Logisticsin*, *Nokian*, *Metson*, *Wärtsilän*, *UPM:n* ja *StoraEnson* arvoketjuissa. Lisäksi SASK on osallistunut aktiivisesti UM:n sekä TEM:n järjestämiin pyöreän pöydän keskusteluihin, joissa tavoitteena on ollut luoda suomalaisille yrityksille toimintamalleja ja työkaluja toimia YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien ohjaavien periaatteiden mukaisesti.

4.2.3 Toimijoiden vastualueet suunnittelussa, toteutuksessa, seurannassa ja raportoinnissa

SASKin ohjelman kantava periaate on **kokonaisvaltainen ja kumppaneita osallistava lähestymistapa**, josta se on saanut arvostavaa palautetta. Ohjelman suunnittelussa on ollut keskeistä myös molemminpuolinen oppiminen SASKin suomalaisten jäsenjärjestöjen ja etelän kumppanijärjestöjen välillä sekä keskinäinen avoimuus ja rehellisyys. Osallistava lähestymistapa kaikissa ohjelman vaiheissa vahvistaa suomalaisten ja globaalin etelän liittojen keskinäistä yhteenkuuluvuutta osana maailmanlaajuisista ammattiyhdistysliikettä.

Ohjelman suunnitteluun ovat osallistuneet aktiivisesti sekä ammattiliittojen maailmanjärjestöt, globaalin etelän kansalliset liitot, että SASKin suomalaiset jäsenjärjestöt. SASK on järjestänyt syksyn 2016 ja kevään 2017 aikana toimialojen suunnittelukokouksia jäsenliittojensa kanssa ja tavannut kansainvälisiä kumppaneitaan joko maailmalla tai Suomessa. Kumppaneille tehdyn kyselyn ja palautteiden perusteella SASKin kuuntelevaa lähestymistapaa ja partnerien omien prioriteettien kunnioittamista yhteistyön sisällöissä ja muodoissa arvostetaan. Ohjelmaa suunniteltaessa on yhdessä etsitty ratkaisuja kunkin kumppanin tilanteen ja toimintakulttuurin lähtökohdista.

SASK sitoutuu pitkäkestoiseen kumppanuuteen, mikä on edellytys kestävien tulosten syntyemiselle. **Ohjelman toteutuksesta** vastaavat SASKin kansainväliset kumppanit, jotka myös seuraavat osaltaan toteutusta. Myös SASKin kansainvälisen toiminnan yksikön työntekijät ja jäsenjärjestöjen edustajat tekevät **ohjelman seuranta** eri tasoilla. Globaalilla tasolla ohjelman toteutusta seuraavat kansainvälisen toiminnan suunnittelijat toimialoillaan ja kansainvälisen toiminnan päällikkö koko ohjelman eli kaikkien toimialojen osalta. Toimenpidetasolla hankkeiden toteutusta seuraavat SASKin aluekoordinaattorit eri ohjelmamaissa. Myös SASKin jäsenjärjestöjen edustajat osallistuvat mahdollisuuksien mukaan hanketoteutuksen seurantaan edustamallaan toimialoilla ja tuovat näin **sisällöllistä osaamista** kaikkiin edellä mainittuihin vaiheisiin.

SASKin henkilökunta ja jäsenjärjestöt **arvioivat ohjelmaa** vuosittain etenkin tulosketjun tuotos- ja tulostasolla kumppaneiden, hankkeiden ja ohjelman vuosittaisissa tulostarkastuskokouksissa. Arviointi perustuu eri tulostasojen (tuotos, tulos, vaikutus) lähtötalokartoitukseen ja

kumppanien osaamisen itsearvioon, jonka osa kumppaneista tekee yhdessä SASKin henkilökunnan kanssa.

Lisäksi kaikki ohjelmaan kuuluvat hankkeet evaluoidaan ohjelmakauden (2018–2025) aikana. Rahoituskauden lopulla vuonna 2021 suoritetaan kattava ulkopuolisten konsulttien tekemä **ohjelmaevaluaatio**, jossa painottuu tuloksellisuuden näkökulma. Tarvittaessa ohjelmaevaluaatio voidaan jakaa toimialakohtaisiin, maantieteellisiin tai temaattisiin arviointeihin. Ohjelmakauden (2018–2025) vaikutuksia arvioidaan toteuttamalla pitkäaikainen **seurantatutkimus** Mosambikissa Palkansaajien tutkimuslaitoksen ja Tampereen uuden yliopiston kanssa.

4.2.4 Aikaisemman ohjelmatyön tulokset ja opit

Tätä ohjelmaa valmisteltaessa ohjelmakausi 2015–2017 on kesken. Ulkoministeriölle on kuitenkin raportoitu tulokset vuodelta 2015. Vuonna 2015 ohjelmassa saavutettiin mm. seuraavia tuloksia:

SASKin tukemien **kumppanijärjestöjen jäsenmäärä kasvoi** yli 124 000 uudella jäsenellä (tavoitteena 113 552). Merkittävintä kasvu oli teollisuudessa (yli 52 000 uutta jäsentä) ja rakennusalaalla (44 000 uutta jäsentä). Liittojen edustuksellisuus vahvistui etenkin Filippiineillä, jossa keskusjärjestö SENTRO pyrki suuntaamaan jäsenhankintaa erityisesti epävirallisessa taloudessa työskentelevien naisten keskuuteen. Näiden naisten pääseminen merkittävässä määrin mukaan ammattiyhdistystoimintaan ja työehtosopimuksien piiriin olisi suuri edistysaskel, koska heidän asemansa yhteiskunnassa on epävakaan ja pienen toimeentulon vuoksi erityisen haavoittuva.

Uusia ammattiliittoja perustettiin 107, ja liitot solmivat 127 **uutta työehtosopimusta**. Noin 30 olemassa olevan työehtosopimuksen sisältöjä parannettiin. Kuljetusalaalla uusista tai parantuneista työehtosopimuksista hyötyi jopa 70 000–100 000 työntekijää. Myös julkisella alalla kumppanijärjestöt onnistuivat parantamaan olemassa olevia työehtosopimuksia. Muutokset tuovat konkreettisia parannuksia tuhansien työntekijöiden elämään mm. parempien palkkojen, ylityökorvausten ja äitiysvapaiden myötä.

Afrikassa tuetut rakennusalan kumppanijärjestöt onnistuivat neuvottelemaan uusia työehtosopimuksia ehkä vaikeimpina neuvottelukumppaneina pidettyjen kiinalaisten yritysten kanssa. Sopimukset paransivat työmaiden työturvallisuutta sekä takasivat työntekijöille järjestäytymisvapauden, neuvotteluoikeudet ja sosiaaliturvan. Ghanassa ja Togossa työehtosopimukseen sisällytettiin lausekkeita siirtotyöläisten oikeuksista. He ovat erityisen haavoittuva ihmisryhmä kaikkialla.

SASKin tukemien **kumppanijärjestöjen edunvalvontaosaaminen vahvistui**, kun ohjelmassa edistettiin työlainsäädännön muutosprosesseja ja työntekijöiden oikeuksia tukevaa politiikkaa. Lisäksi tuettiin työelämän oikeuksia koskevia tiedotuskampanjoita sekä kumppanijärjestöjen työehtosopimusneuvottelu- ja fuusioprosesseja. SASKin tukemat järjestöt osallistuvat 12 lainvalmisteluprosessiin työntekijöiden kannalta tärkeissä asioissa. Ne saivat aikaan useita työntekijän asemaa ja toimeentuloa parantavia muutoksia kansalliseen työlainsäädäntöön. Nepalissa ammattiyhdistysliike sai tehokkaan vaikuttamistyön ansiosta sisällytettyä uuteen perustuslakiin monia työntekijöiden oikeuksiin liittyviä tärkeitä asioita. Ohjelmamaissa yhteensä viisi kumppanijärjestöä onnistui vuoden aikana saamaan neuvotteluoikeuden, mikä on usein pitkä ja vaativa prosessi kehittyvien maiden ammattiliitoille. Positiivista oli naisten yhä aktiivisempi osallistuminen johtajuuskoulutuksiin (39 % osallistujista naisia).

SASKin kumppanijärjestöt tekivät merkittävää **vaikuttamistyötä** myös kolmikantaisissa työryhmissä, monikansallisten yritysten liittoverkostoissa ja kansallisen tason päättäjien suuntaan, erityisesti yksityisellä palvelusektorilla. Nepalissa ja Intiassa kumppanijärjestöt onnistuivat yhteistyöllä vastaamaan hyvin haastaviin kansainvälisen tason kysymyksiin siirtotyöläisten oikeuksista. Kolumbiassa ammattiyhdistysliikkeen tutkimus- ja koulutuskeskus ENS ja keskusjärjestö CUT ovat aktiivisesti pyrkineet vahvistamaan ay-liikkeen roolia rauhansopimuksen jälkeisessä yhteiskunnassa luomalla ay-liikkeelle ”rauhankoulu”-konseptin ja sisällyttämällä työehtosopimukseen rauhanprosessiin kuuluvia kysymyksiä. Indonesiassa yksityisten palvelualojen liitto ASPEK pääsi mukaan kolmikantaiseen palkkaneuvostoon sekä työsuojeluelimiin. Se on vahvistanut työntekijöiden näkökulman huomioonottamista tilanteessa, jossa kansallisella politiikalla pyritään heikentämään työntekijöiden oikeuksia.

SASKin kumppanijärjestöt onnistuivat laatimaan ja esittämään **vaihtoehtoisia malleja julkisten palveluiden yksityistämiseksi** (mm. julkinen-yksityinen-kumppanuuden korvaaminen julkinen-julkinen-kumppanuudella), jotta palvelut säilyisivät myös kaikkein köyhimpien ulottuvilla. Kumppanijärjestöt saivat pysäytettyä julkisten vesilaitosten yksityistämisprosesseja Filippiineillä ja kuudessa Latinalaisen Amerikan maassa sekä sairaalan yksityistämisen Filippiineillä.

Kumppanijärjestöjen osaaminen kasvoi ja vahvistui: Reilut 190 000 työntekijää osallistui SASKin kumppanijärjestöjen järjestämiin koulutuksiin tai tiedotuskampanjoihin. Heidän tietoisuutensa omista oikeuksistaan kasvoi. Vuoden aikana koulutettiin yli 1 800 ammattiyhdistystoimitsijaa, lähes 600 ammattiyhdistysjohtajaa ja lähes 6 000 ruohonjuuritason jäsentä.

SASKin hanketyön tuloksena **lapsityö väheni**, sillä kivenlouhinta-alueilla Intiassa kumppanijärjestöt tekivät vaikuttamistyötä lapsityövapaiden vyöhykkeiden puolesta. Vyöhykkeillä on positiivinen vaikutus tuhansien lasten elämään. Myös sadat lapset pääsivät kouluun tai siirtyivät normaalin peruskoulutuksen piiriin SASKin hanketoiminnan tuloksena. Lisäksi sadat ihmiset kykenivät **parantamaan toimeentuloaan** uusien tulonlähteiden myötä ja saivat mahdollisuuden käyttää ammattiliittojen tarjoamia sosiaalisia palveluita.

Erilaisia **tutkimuksia ja selvityksiä** tehtiin yhteensä 73, ja niiden aiheita olivat mm. työehtosopimukset, työntekijöiden oikeuksien toteutuminen monikansallisissa yhtiöissä sekä eri toimialojen järjestäytymistilanne. Kumppanijärjestöt hyödynsivät selvitysten tuloksia omissa työehtosopimusneuvotteluissaan, yhteiskuntapoliittisen vaikuttamistyön strategisoimisessa ja hanketoiminnan painotusten täsmentämisessä. Nepalissa ja Mosambikissa keskusjärjestöt laativat selvityksiä mm. minimipalkka- ja työehtosopimuskysymyksistä ja käyttivät niitä vaikuttaakseen kansallisella tasolla työntekijöiden oikeuksiin liittyviin poliittisiin prosesseihin.

SASKin vapaaehtoistoiminta Suomessa vakiinnutettiin pysyväksi osaksi SASKin toimintoja, rakennettiin pohjaa vaikuttavammalle **tulosviestinnälle** sekä lisättiin näkyvyyttä **sosiaalisessa mediassa**. SASK pystyi lähes kaikilla julkaisukanavilla tarjoamaan yhä enemmän tietoa toiminnastaan sekä vapaaehtoistoimijoiden että laajemman yleisön tarpeisiin.

Ohjelmakaudella 2012–2014 toteutettiin 58 maassa yhteensä 113 hanketta, joihin osallistui 476 654 ihmistä. Ohjelmatyön merkittävimminä tuloksina SASKin kumppanijärjestöt hankkivat 399 608 **uutta jäsentä** ammattiliittoihinsa ja onnistuivat perustamaan 490 **uutta liittoa** järjestäytymättömille työpaikoille eri toimialoilla. Kumppanijärjestöjen edustajat onnistuivat myös neuvottelemaan 424 **uutta työehtosopimusta** sekä **parannuksia** 587 vanhaan työehtosopimukseen. Uudet ja uudelleen neuvotellut työehtosopimukset **hyödyttivät taloudellisesti** vähintään 143 815 työntekijää, mutta mahdollisesti yhteensä jopa 200 000–400 000 työntekijää. Lisäksi Intiassa ja Nepalissa 150 **työehtosopimuksessa kiellettiin lapsityö**. Huomattavim-

mat yksittäiset tulokset saatiin aikaan Filippiineillä, missä kumppaneiden kampanjoinnin tuloksena kotitaloustyöntekijöiden oikeuksiin liittyvä ILO:n **yleissopimus 189:n ratifiointiin** ja saatiin lainsäädäntöön ensimmäisenä Aasiassa. Lisäksi SASKin kumppanijärjestöt onnistuivat lakkauttamaan sairaanhoitajien ”pakollisen vapaaehtoistyön” julkisissa sairaaloissa.

Viime vuosien aikana SASKin ohjelmatoimintaa **arvioitiin** useasti (metaevaluaatio vuonna 2014 SASKin teettämistä hanke-evaluaatioista, vuonna 2016 ohjelmaevaluaatio vuosista 2009–2015 sekä UM:n vuosina 2016–2017 teettämä CSO3-evaluaatio vuosista 2010–2016). Evaluaatioiden mukaan yksi yleisimmistä hankkeiden konkreettisista vaikutuksista näytti olevan SASKin kumppanijärjestöjen osaamisen vahvistuminen erityisesti neuvotteluprosesseissa. Myös ammattiliittojen yhtenäisyys, keskinäinen yhteistyö ja solidaarisuus lisääntyivät hankeyhteistyön myötä, mikä joidenkin hankkeiden osalta oli myös tavoitteena.

CSO3-evaluaation tuloksissa nostettiin esille, että SASKin tuki kehitysmaiden kumppanijärjestöjen vahvistamiselle on **tärkeää ja relevanttia**, koska ammattiliitoilla on ainutlaatuisen täydentävä suhteellinen etu muihin toimijoihin verrattuna työntekijöiden oikeuksien sekä ihmisarvoisen työn edistämiseksi ihmisoikeuksina. SASKin ohjelmatyö on evaluaation mukaan myös **hyvin koordinoitua** muiden sisärjestöjen kanssa, ja tietoja vaihdetaan suurlähetystöjen kanssa aina kun se on mahdollista. Kotimaassa puolestaan SASKin **kohderyhmänä on 1,6 milj.** ammattiliittojen jäsentä ja se siten onnistuu viestimään työstään ja tuloksistaan laajalle ihmisryhmälle.

CSO3-evaluaation suosituksissa kehoitettiin **kehittämään** edelleen **toimijaperustaista muutosteoriaa ammattiyhdistysliikkeelle** köyhyyden vähentämisessä ja taloudellisessa kehityksessä LDC- ja LMIC-maissa. Lisäksi suositeltiin vähentämään kumppanikohtaisten lyhytaikaisen hankkeiden määrää ja siirtymään **kohti ohjelmallisempaa** lähestymistapaa. SASKin tulisi myös jatkaa tärkeää työtä jäsenjärjestöjensä ottamiseksi mukaan kansainväliseen solidaarisuustyöhön sekä kiinnittää huomioita naisten ja nuorten asemaan, epäviralliseen talouteen sekä kokonaisvaltaisempaan kumppanien osaamisen kehittämiseen.

Evaluaatioissa todetut suurimmat **haasteet** liittyivät hankkeiden **tavoitteenasetteluun**. Tavoitteet ovat olleet usein liian kunnianhimoisia ja epätarkkoja. Usein myös tavoitteiden, odotettujen tulosten ja mittareiden välinen logiikka on jäänyt kumppaneille epäselväksi. Myös johdonmukainen syy-seuraussuhdeketju toimenpiteiden, tulosten ja korkeamman tason vaikutusten välillä on ajoittain puuttunut. Nämä haasteet liittyvät mm. kumppanijärjestöjen edelleen **heikkoon hankesuunnitteluosaamiseen**, koska monen kumppanin koulutustaso on riittämätön teknisten hankehallintoasioiden omaksumiseen. Myös **kestävyyteen ja riskienhallintaan** on syytä kiinnittää entistä enemmän huomiota, jotta hankkeiden toteutuksessa pystyttäisiin yhä paremmin huomioimaan toimintaympäristön muuttuvat poliittiset ja sosio-ekonomiset olosuhteet. SASKin resurssien todettiin jakautuneen maantieteellisesti myös erittäin laajalle.

Huomattava osa suosituksista **on otettu huomioon** uutta ohjelmaa valmisteltaessa. Nykyisen ohjelman ja vuosien 2012–2014 tulosanalyysissä havaittiin, että ammattiliittojen vahvistaminen ja yhteiskunnallisten muutosten aikaan saaminen on erittäin hidasta. Tuloksien syntyminen vaatii vuosien pitkäjänteisen työn, jolloin kolmivuotinen ohjelmakausi on liian lyhyt tulosten saavuttamiseksi. Siksi SASKin **uuden ohjelmakauden pituudeksi** on valittu kahdeksan vuotta (2018–2025), minkä arvioidaan olevan riittävän pitkä ajanjakso pysyvien vaikutusten aikaansaamiseksi. Vaikutuksia myös mitataan SASKin uudessa ohjelmassa entistä tarkemmin ja systemaattisemmin mm. Palkansaajien tutkimuslaitoksen avulla. Ohjelmallisempaan lähestymistapaan on siirrytty rakentamalla ohjelma **eri toimialakokonaisuuksien** kautta. Se

mahdollistaa suuremmat omarahoituskokonaisuudet sekä **kaikkien SASKin jäsenjärjestöjen** osallistumisen ohjelmatyöhön. Ohjelmallisuuden kehittäminen kuten myös kumppanijärjestöjen osaamisen kehittäminen ovat koko ohjelmakauden ajan jatkuvia prosesseja.

SASK on edelleen **keskittänyt toimintaansa maantieteellisesti**, ja ohjelma jakautuu tasaisesti sekä LDC- että LMIC-maihin. Jo aiemmillä ohjelmakausilla tavoiteltu keskittäminen on siis edennyt erittäin hyvin. Toiminta keskittyy kahdeksaan pääohjelmamaahan ja lisäksi noin 5–8 ohjelmamaahan. Ohjelmakaudella 2012–2014 toimintaa oli vielä 43 maassa. Vuonna 2015 toiminnasta 76 % kohdentui 15 ohjelmamaahan ja 67 % ohjelmarahoituksesta käytettiin jo silloin kymmeneen tärkeimpään maahan.

SASK on kehittämässä kumppanijärjestöjen **osaamisen ja muun kapasiteetin kehittämistä** tukemaan itsearviointityökalun (SOCA), jonka avulla voidaan tunnistaa osaamispuutteita ja täydentää lähtötilannetietoja osallistavan prosessin kautta. Työkalun perusteella on mahdollista laatia kumppanin kanssa osaamisen vahvistamissuunnitelma. Myös kumppaneiden kanssa toteutettavaa hankesuunnittelua kehitetään edelleen, jotta se perustuu entistä vahvemmin kattaviin tilanneanalyysiin. Erityistä huomiota kiinnitetään kumppaneiden tukemisessa kestävyteen liittyvien suunnitelmien, exit-strategioiden sekä varainhankinta- ja riskinhallintasuunnitelmien laatimisessa ja seurannassa.

4.3 Työmarkkinoiden trendit, toimintaympäristöt ja maantieteelliset toiminta-alueet

4.3.1 Työmarkkinoiden trendit ja toimintaympäristöt

Ohjelman keskeisin toimintaympäristö on **globaalit työmarkkinat, jotka ovat suuressa murroksessa**. Globaalissa tavara- ja palvelutuotannossa työn tekemisen tavat ja työsuhteiden ehdot muuttuvat vauhdilla ja mullistuvat lähitulevaisuudessa automatisaation, robotisaation, digitalisaation sekä tekoälyn kehittymisen myötä. Tämä tulee muuttamaan merkittävästi työmarkkinoiden toimintaa, globaalin ammattiyhdistysliikkeen edunvalvontaa ja myös SASKin toimintaa tulevaisuudessa.

Tekniikan nopea kehitys johtaa tulevaisuudessa yhä useampien, myös pitkää koulutusta vaativien, ammattien katoamiseen ja työtehtävien koneellistamiseen. Joidenkin skenaarioiden mukaan virallisen talouden piiriin syntyy tämän seurauksena uusia työpaikkoja erittäin niukasti tai ei laisinkaan ja pysyvät työsuhteet häviävät tai muuttuvat määräaikaisiksi. Vuokratyö ja itsensä työllistäminen alustatalouden avulla lisääntyvät tulevaisuudessa entisestään, ja työpaikan saaneetkin joutuvat aiempaa useammin tyytymään pääasiassa alusta- ja epävirallisen talouden tarjoamiin töihin. Nämä asiat murentavat yhteiskuntien veropohjia. Lisäksi kehitysmaiden nopea väestönkasvu tuottaa työmarkkinoille joka vuosi uusia työnhakijoita enemmän kuin työpaikkoja syntyy. Tämän kaiken seurauksena työttömyys uhkaa lisääntyä massiivisesti ja työmarkkinoiden globalisoituminen ja muutokset saattavat lisätä työperäistä siirtolaisuutta.

Työmarkkinoiden murroksen lisäksi ohjelman toteutukseen vaikuttavat oleellisesti **kansalaisyhteiskuntien kapeneva toimintatila**, ammattiyhdistysaktiiveihin kohdistuvat ihmisoikeusloukkaukset sekä ammattiyhdistystoiminnan lainsäädännölliset rajoitukset monissa SASKin pääohjelmamaissa. Ammattiyhdistysliikkeen maailmanjärjestö ITUC on arvioinut, että SASKin kahdeksasta pääohjelmamaasta Filippiineillä, Indonesiassa, Intiassa ja Kolumbiassa loukataan vakavasti ja systemaattisesti keskeisiä ammattiyhdistysoikeuksia, valtioiden kansainvälisiä sitoumuksia sekä niiden omaa lainsäädäntöä. Neljässä muussa pääohjelmamaassa (Malawi, Mosambik, Myanmar, Nepal) ay-oikeuksia loukataan säännöllisesti tai toistuvasti.

Ohjelmaa toteutetaan eri toimialoilla, ja niiden erityispiirteet vaikuttavat hankesisältöihin. **Teollisuudessa** suurin osa tuotannosta on isojen **monikansallisten yritysten** hallussa, ja niistä monet suhtautuvat erittäin negatiivisesti ammattiyhdistystoimintaan. Tämä vaikeuttaa ammattiliittojen toimintaa. **Järjestäytymisoikeus** ei monikansallisten yritysten työpaikoilla useinkaan toteudu ongelmitta, ja oikeuden toteutumista hankaloittaa monissa maissa vallitseva vuosittaisia valtuutusäänestyksiä vaativa järjestelmä.

Useilla teollisuuden aloilla, kuten kaivosteollisuudessa, laivojen purku- ja romutusteollisuudessa sekä tekstiili- ja kemianteollisuudessa, on erittäin suuria puutteita **työsuojelussa**. Toisaalta suhteellisen modernisoituneet sellu-, paperi-, auto- ja elektroniikkateollisuus ovat melko hyvin organisoituja ja edellä mainittuja aloja turvallisempia työpaikkoja. Palkkatasot vaihtelevat suuresti. Matalimpia palkat ovat yleisesti naisvaltaisessa tekstiiliteollisuudessa sekä erittäin vaarallisessa laivan purku- ja romutusteollisuudessa. **Matalapalkka-aloilla** työskentelee myös erityisen paljon haavoittuvia ryhmiä, kuten kastittomia Intiassa ja Nepalissa. Myös elektroniikkateollisuudessa suurin osa kokoonpanon työntekijöistä on nuoria naisia, jotka ansaitsevat huomattavasti vähemmän kuin miespuoliset ikäoverinsa. Miehet ovat naisia useammin suunnittelu- ja esimiestehtävissä.

Rakennus-, puu- ja metsälalla erityisiä haasteita ovat *siirtotyöläisten* suuri määrä ja usein oikeudeton asema, puutteet työsuojelussa sekä heikko työsuhdeturva projektiluonteisen työn myötä. Siirtotyöläiset ovat lähes kaikkialla heikommassa asemassa kuin paikalliset työntekijät. Etenkin vähäistä ammattikoulutusta tai -kokemusta vaativissa tehtävissä työskentelevät ihmiset ovat helposti korvattavissa uusilla työntekijöillä, minkä vuoksi omia oikeuksia ei uskalleta puolustaa.

Työsuojelu on pääsääntöisesti riittämätöntä tai olematonta ja riippuu usein pelkästään yrityksen hyväntahtoisuudesta. Työsuojeluviranomaisia on kehitysmaissa liian vähän, ja korruptio työsuojelukierroksilla heikentää työsuojelun toteutumista. Vaikka sama yritys toimisikin samassa maassa useiden projektien ajan, se usein haluaa vaihtaa ainakin osan työntekijöistään välttyäkseen palkankorotuksilta tai työntekijöiden ryhmäytymiseltä, sillä työntekijöiden ryhmähenki voi johtaa järjestäytymiseen ja oikeuksien vaatimiseen.

Yrityksen kotimaasta riippuen myös mahdollisuudet vaikuttaa yrityksen toimintaan sen pääkonttorimaasta käsin vaihtelevat. Etenkin sellaisista maista tulevat monikansalliset yritykset, joissa ei ole vapaata ammattiyhdistysliikettä (kuten Kiina ja useat arabimaat), ovat ongelmallisia ay-liikkeen kansainvälisille verkostoillekin. Olojen parantaminen esimerkiksi kiinalaisissa rakennusyhtymissä vaatii vuosikausien sitkeää työtä, jossa tosin etenkin afrikkalaiset rakennusliitot ovat paikoitellen onnistuneet.

Yksityiset palvelualat ovat tyypillisesti naisvaltaisia ja työllistävät paljon nuoria, jotka ovat heikommassa asemassa oikeuksiensa puolustamisessa. Keskeisiä haasteita palvelualoilla ovat pätkä- ja silpputyö, vuokratyövoiman laaja käyttö, huono työsuhdeturva, nopea työvoiman vaihtuvuus sekä monikansallisten yritysten kasvava ote alasta. Keskeisiä teemoja toimialalla ovat työturvallisuuskysymykset ja tasa-arvoinen kohtelu. Digitalisaatio tuo suuria mullistuksia erityisesti kaupan ja ICT-alojen tulevaisuuden näkymiin. Niihin ammattiyhdistysliikkeen tulee löytää uusia ja innovatiivisia tapoja vastata.

Kasvava palvelualojen työntekijäryhmä ovat **kotitaloustyöntekijät** eli kotiapulaiset, jotka työskentelevät yksityisissä kotitalouksissa epävirallisen ja virallisen työn välimaastossa usein vailla minkäänlaisia perusoikeuksia, ihmisarvoista toimeentuloa tai sosiaaliturvaa. Heitä ei usein nähdä edes työntekijöinä, vaan jonkinlaisena hyväntekeväisyyden kohteena. Vuonna

2011 allekirjoitettu ILO:n yleissopimus 189 luo perustan kotiapulaisten oikeuksille. Vaikuttamalla sen kansalliseen ratifiointiin, lainsäädäntöön ja sosiaaliturvaan SASK kumppaneineen voi merkittävästi parantaa kotiapulaisten toimeentuloa ja perusoikeuksia.

Julkisella alalla on tyypillisesti kohtuullisen korkea järjestäytymisaste, mutta alan työntekijöiden ammattiyhdistysoikeuksia on usein **rajoitettu voimakkaasti lainsäädännöllä**. Monissa SASKin ohjelmamaissa (mm. Mosambikissa ja Filippiineillä) julkisen alan ammattiliitoilta puuttuvat neuvottelu- ja lakko-oikeudet kokonaan. Se on johtanut julkisen alan työntekijöiden oikeuksien ja työolosuhteiden jatkuvaan heikentymiseen. Lisäksi useissa ohjelmamaissa julkisten palveluiden laatu on heikentynyt **veropohjan rapautuessa** ja palvelujen yksityistäminen on kiihtynyt. Myös se on heikentänyt alan työntekijöiden oikeuksia ja toimeentuloa.

Palvelujen yksityistäminen johtaa usein palveluiden saatavuuden karkaamiseen köyhimpien ihmisryhmien ulottumattomiin. Yksityistämisen seurauksena julkisten palvelujen hinta on noussut kohtuuttomaksi köyhimmille käyttäjäryhmille, ja palvelujen tuottaminen ja pilkkominen on mahdollistanut korruption yleistymisen. Ammattiyhdistysliike pitää tärkeänä sitä, että yhteiskunnan keskeiset peruspalvelut kuten vesihuolto, koulutus ja terveydenhuolto noudattavat globaalisti säädeltyjä julkisia tuottamismalleja, jolloin palveluiden saatavuus pysyy kaikille käyttäjäryhmille tasapuolisena.

Globalisaation edetessä **kuljetusala** on kansainvälistynyt nopeasti. Alaa hallitsevat yhä suuremmassa määrin monikansalliset yritykset, jotka hyödyntävät toiminnassaan alihankintaketjuja ja vuokratyömarkkinoita työvoimakustannusten alentamiseksi. Myös alustatalous ja tulevaisuudessa yhä enenevässä määrin autoliikenteen robotisaatio muuttavat rajusti henkilöliikenteen toimintamalleja, mikä on jo johtanut globaalisti työsuhteiden vastuiden hämärtymiseen. Edellä mainittujen kehityskulkujen seurauksena työntekijöiden järjestäytyminen ja ammattiliittojen edunvalvonta on vaikeutunut. Se puolestaan on johtanut alan työehtojen nopeaan rapautumiseen ja työturvallisuuden heikentymiseen sekä lisännyt tuloköyhyyttä ja heikentänyt ammattiyhdistysoikeuksien toteutumista.

Ammatillisten keskusjärjestöjen ja ammattiyhdistysliikkeen **tutkimuslaitosten** merkitys lisääntyy entisestään työmarkkinoiden murroksessa. Kun kansainvälisessä työjärjestössä ILOssa hahmotellaan uusien työn muotojen sääntelyä, on ensiarvoisen tärkeää, että keskusjärjestöjen vaikuttamistyö perustuu luotettavaan työmarkkinoiden tutkimustietoon. Keskusjärjestöjen rooli on oleellinen myös kansallisissa vaikuttamisprosesseissa, joissa vaikutetaan ILO:n yleissopimusten ratifiointiin ja toimeenpanoon sekä työlainsäädännön, sosiaaliturvan ja eläkejärjestelmien kehittämiseen.

Ammattiyhdistysliikkeellä ja etenkin SASKin kumppanijärjestöillä on ollut erityinen rooli myös kansallisissa **yhteiskuntarauhaa edistävissä prosesseissa** ja **konfliktien jälkeisissä demokratian palauttamisprosesseissa** esimerkiksi Nepalissa ja Kolumbiassa. Myös Myanmarissa ammattiyhdistysliike on tukenut yhteiskunnan demokratisoitumiskehitystä erittäin haastavassa toimintaympäristössä.

Käynnissä olevan **neljännen teollisen vallankumouksen aikana** on mahdotonta tarkkaan ennustaa, millaiseksi tulevaisuuden yhteiskunnat muodostuvat. Nopeat muutokset sekä haasteet työmarkkinoiden eri toimialoilla edellyttävät kansallisilta ammattiliitoilta yhä vahvempaa edunvalvontaa ja globaalia verkostoitumista, jotta ne pystyvät vaikuttamaan työntekijöiden asemaan maassaan. Samanaikaisesti niiden osaamisessa ja kapasiteetissa toimia näissä yhä haastavimmissa olosuhteissa on kuitenkin puutteita. SASKin ohjelmalla lisätään kumppaneiden **edunvalvontaosaamista ja globaalia verkostoitumista**, mikä auttaa niitä uudistamaan toimintaansa muuttuvissa toimintaympäristöissä. Työmarkkinoiden jatkuvassa muutoksessa

on erittäin tärkeää, että kumppanit kykenevät toiminnan strategiseen analyysiin ja suunnitteluun, tehokkaaseen johtamiseen, toimivaan hallintoon sekä liittojen läsnäolon vahvistamiseen työpaikoilla.

4.3.2 Maantieteelliset toiminta-alueet

SASKin ohjelma kohdentuu globaalissa etelässä alueille ja maihin, joissa esiintyy **äärimmäistä köyhyyttä ja epätasa-arvoa** ja joissa ammattiyhdistysliikkeen maailmanjärjestön ITUCin ja Kansainvälisen työjärjestön ILO:n mukaan esiintyy **ammattiyhdistysoikeuksien rärkeimpiä loukkauksia**, kuten ammattiyhdistysaktiivien painostamista, heihin kohdistuvaa väkivaltaa ja jopa murhia. ITUCin mukaan ay-oikeuksien loukkaukset ovat monissa maissa erittäin yleisiä. Myös yleistyvä kansalaisyhteiskunnan toimintavapauksien kaventuminen uhkaa ammattiyhdistysliikkeen toimintamahdollisuuksia ja -vapauksia useissa SASKin ohjelma- maissa.

Ohjelman **maantieteellisessä fokusoinnissa** käytetään seuraavia perusteita: maa kuuluu ns. vähiten kehittyneiden maiden ryhmään (OECD:n Least Developed Countries LDC tai YK:n kehitysohjelma UNDP:n alhaisen inhimillisen kehityksen maat), *tai* maa kuuluu keskituloisten maiden ryhmään (OECD:n MIC tai YK:n keskitason inhimillisen kehityksen maat MHD), jossa taloudellinen eriarvoisuus on merkittävää. Keskituloisissa kehitysmaissa elää ylivoimainen enemmistö maailman köyhimmistä ihmisistä. Heidän köyhyytensä on paljolti seurausta oikeuksien puuttumisesta, epätasaisesta tulonjaosta ja yhteiskunnallisesta epätasa-arvosta.

Keskituloisissa maissa SASKin toiminta keskittyy työntekijäryhmiin, joiden piirissä tulotaso on alhainen ja työehdot ja/tai ammattiyhdistysoikeuksien toteutuminen heikointa. Toiminta keskituloisessa maassa saattaa olla perusteltua myös, jos tietyn alan liitolla on siellä potentiaalia vahvistua tai se on kansalaisyhteiskunnan aktiivinen toimija, joka pystyy edistämään merkittävästi työehtojen ja työolojen parannuksia sekä yhteiskunnallista tasa-arvoa.

Maakohtaisen toiminnan ohella SASKin ohjelmalla tuetaan **temaattista verkostoitumista alueellisesti tai useita maita käsittävillä hankkeilla**. Tiettyjen talousalueiden sisällä tai useassa maassa toimivien monikansallisten yritysten parissa on mielekästä kehittää edunvalvontaa laajemmilla hankkeilla, joissa lähtökohta ei ole kansallinen vaan valtioiden rajat ylittävä, mutta odotetut tulokset tuovat hyötyjä sekä kansallisella että laajemmalla alueellisella tasolla.

Ohjelmakauden alussa on valittu **kahdeksan pääohjelmamaata ja viisi muuta ohjelma- maata**. Mahdollisista muista ohjelmamaista päätetään tarvittaessa ohjelmakauden kuluessa. Pääohjelmamaihin pyritään keskittämään 80 % ohjelmatoiminnan rahoituksesta. Muissa kuin pääohjelmamaissa toimiessa kyseessä on useimmiten useita maita käsittävä yhteishanke. Nyt valitut maat ja niiden valintakriteerit näkyvät taulukosta 1 (s. 29).

4.4 Ohjelman tarkoituksenmukaisuus kehityspoliittisiin tavoitteisiin

4.4.1 Kestävän kehityksen tavoitteet (Agenda 2030)

SASKin ohjelma tukee kattavasti monien kestävän kehityksen tavoitteiden (Agenda 2030) toimeenpanoa. Kumppanijärjestöt ovat ohjelman tuella vahvasti mukana erityisesti tavoitteiden 1, 5, 8, 10, 16 toimeenpanossa. Ammattiliittojen toiminta vapaasti toimivassa kansalaisyhteiskunnassa on oleellinen edellytys kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiselle, sillä ne

puolustavat yhdistymisvapautta, neuvotteluoikeuksia ja edistävät ihmisarvoista työtä sekä elämiseen riittävää palkkaa.

Seuraavassa käsitellään lyhyesti, miten SASKin ohjelma tukee eri tavoitteiden toteutumista.

SDG 1:n tavoitteena on **poistaa köyhyys** sen kaikissa muodoissa kaikkialta. Tuloilla mitattavan köyhyyden lisäksi köyhyys on paljolti seurausta ihmisoikeuksien toteutumatta jäämisestä ja yhteiskunnallisesta epätasa-arvosta. SASKin ohjelma käsittelee köyhyyttä laajemmin etenkin osattomuutena – yhteiskunnallisten perusoikeuksien ja vaikutusmahdollisuuksien puuttumisena. Työelämän perusoikeudet ovat osa ihmisoikeuksia, joten niiden tulisi yleismaailllisuusperiaatteen mukaisesti koskea kaikkia. Niiden toteutumiseksi SASKin kumppanit tekevät sitkeästi töitä vaikeissa ja usein vaarallisissakin toimintaympäristöissä.

Taulukko 1. SASKin kehitysyhteistyöohjelman kohdemaat

Pääohjelma- maat	OECD /DAC ¹	Inhimillisen kehityksen indeksi (HDI) ²	GINI- indeksi ³ (0–100)	ITUC ⁴ (1–5+)	UM:n kah- denväli- nen kump- panimaa	Työvoiman määrä (ei sis. maa- taloutta) ⁵	Ihmisiä työ- markkinoiden käytettävissä (ei sis. maata- loutta)
Filippiinit	LMIC	0,682	43,0	5		31 398 000	34 116 000
Indonesia	LMIC	0,689	39,5	5		83 385 000	90 830 000
Intia	LMIC	0,624	35,2	5		279 969 000	297 804 000
Kolumbia	UMIC	0,727	53,5	5		19 954 000	22 647 000
Malawi	LDC	0,476	46,1	2		2 306 000	2 862 000
Mosambik	LDC	0,418	45,6	2	X	2 443 000	5 547 000
Myanmar	LDC	0,556	Ei tiedossa	5	X	23 729 000	23 983 000
Nepal	LDC	0,558	32,8	3	X	4 448 000	4 949 000
Ohjelma- maat	OECD /DAC	Inhimillisen kehityksen indeksi (HDI)	GINI- indeksi (0–100)	ITUC (1–5+)	UM:n kah- denväli- nen kump- panimaa	Työvoiman määrä (ei sis. maa- taloutta)	Ihmisiä työ- markkinoinen käytettävissä (ei sis. maata- loutta)
Bangladesh	LDC	0,579	32,1	5		41 876 000	44 841 000
El Salvador	LMIC	0,68	41,8	3		2 197 000	2 380 000
Guatemala	LMIC	0,64	48,7	5		4 493 000	4 655 000
Namibia	UMIC	0,64	61,0	3		523 000	768 000

Sukupuolten välisen tasa-arvon saavuttaminen sekä naisten ja tyttöjen oikeuksien ja mahdollisuuksien vahvistaminen ovat **SDG 5:n** tavoite. Useissa globaalien etelän maissa työvoima on vahvasti sukupuolitunutta ja naisilla on erittäin epätasa-arvoiset mahdollisuudet päästä työmarkkinoille etenkin virallisen talouden työpaikkoihin. SASKin ohjelma tukee sukupuolten välisen tasa-arvon edistämistä työmarkkinoilla monilla eri tavoilla ja tasoilla. Toiminta-

¹ [DAC-listaus](#) ODA-kelpoisista maista

² [YK:n kehitysohjelma UNDP:n tilastot](#) inhimillisen kehityksen indeksistä

³ [Maailmanpankin tilastot](#) GINI-kertoimesta

⁴ [ITUCin tutkimus](#) ay-oikeuksien loukkauksista

⁵ [ILO:n ILOSTAT-tilastot](#) työvoiman määrästä

kulttuurista riippuen kumppanijärjestöt edistävät naisten asemaa osana ay-liikkeen perinteesen vahvana kuuluvaa tasa-arvoajattelua joko työpaikkatasolla tai valtakunnallisella tasolla. Se voi tarkoittaa muun muassa äitiysvapaisiin ja imetystaukoihin vaikuttamista tai raskaana oleville vaarallisiin töihin puuttumista.

Lisäksi SASKin kumppanit kampanjoivat kotimaissaan myös universaalien sosiaaliturvan, kansallisten minimipalkkojen ja ILO:n yleissopimusten (mm. samapalkkaisuus (sopimus nro 100) ja yhtäläinen kohtelu työelämässä (sopimus nro 111) ratifioinnin ja toimeenpanon puolesta sekä virallisen että epävirallisen talouden työntekijöille. Ohjelmassa edistetään naisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia kumppanijärjestöissä ja vahvistetaan heitä toimijoina myös ammattiyhdistysliikkeen sisällä.

SDG 8:n tavoitteena on **edistää kaikkia koskevaa kestäväää talouskasvua, täyttä ja tuotavaa työllisyyttä sekä säällisiä työpaikkoja**. Tulonjakokysymyksissä ja taloudellisen eriarvoisuuden vähentämisessä ammattiliitoilla on erittäin keskeinen rooli. Ammattiyhdistysliikkeen toteuttama työehtosopimustoiminta estää palkkoja ja työehtoja polkemalla tapahtuvaa kilpailua, jolloin yritysten täytyy kehittää toimintaansa kestäväällä tavalla: tuottavuutta lisäämällä. Elämiseen riittävästä palkasta riittää myös verotettavaksi, mikä mahdollistaa yhteiskunnan laaja-alaisen kehittämisen. SASKin ohjelmalla edistetään demokraattisen ja vapaasti toimivan ay-liikkeen toimintaedellytyksiä. Ay-liike varmistaa edunvalvonnallaan ja neuvottelemillaan työehtosopimuksilla sen, että talouskasvun hyödyt jaetaan oikeudenmukaisesti yhteiskunnassa – unohtamatta siis työntekijöitä, jotka ovat olleet suurelta osin luomassa sitä. Työntekijöiden oikeudet, kaikki kansalaiset kattava sosiaaliturva ja vuoropuhelu työmarkkinaosapuolten kesken ovat keskeisiä elementtejä kestävässä talouskasvussa.

SDG 10:n tavoitteena on **vähentää eriarvoisuutta**. Korkea ja kasvava eriarvoisuus maiden sisällä ja niiden välillä on ristiriidassa kestävään kehityksen tavoitteiden kanssa. SASKin ohjelmalla edistetään sellaista yhteiskuntapolitiikkaa, joka tähtää eriarvoisuuden vähentämiseen ja ihmisarvoisen työn lisääntymiseen globaaleissa tuotantoketjuissa. Ammattiyhdistysliikkeellä on keskeinen rooli tasaisemman tulonjaon edistäjänä lähes kaikkialla maailmassa.

SDG 16:n tavoite on **edistää rauhanomaisia yhteiskuntia, taata kaikille pääsy oikeuspalveluiden pariin sekä rakentaa tehokkaita ja vastuullisia instituutioita** kaikilla tasoilla. Kansalaisyhteiskuntien toimintavapaudet ovat kaventuneet monissa SASKin ohjelmamaissa, ja monet SASKin kumppanijärjestöjen edustajat kokevat häirintää, uhkailua ja väkivaltaa tehdessään töitä tasa-arvoisemman yhteiskunnan puolesta. SASKin ohjelman tuella kumppanijärjestöt edistävät yhdistymisvapautta, ammattiyhdistysoikeuksia ja työehtosopimusneuvotteluja, jotka ovat rauhanomaisen ja demokraattisen oikeusvaltion tunnusmerkkejä. Vain demokraattiset yhteiskunnat ja instituutiot voivat luoda suotuisat olosuhteet ihmisarvoiselle työlle.

4.4.2 Suomen kehityspoliittiset tavoitteet

SASKin ohjelma **täydentää erittäin hyvin Suomen kehityspoliitiikan toteutumista**, sillä molempien toiminnan päämäärä on sama eli **köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentäminen**. SASKin ohjelma tukee myös kaikkia kehityspoliitiikan neljää painopistettä, etenkin yhteiskuntien demokraattisuutta ja toimintakykyä sekä kehitysmaiden talouksien kehittymistä työpaikkojen, elinkeinojen ja hyvinvoinnin lisäämiseksi. Lisäksi ohjelman avulla tuetaan naisten ja tyttöjen oikeuksia sekä parannetaan naisten asemaa työmarkkinoilla ja ay-liikkeessä. Ohjelmassa tuetaan myös veden ja energian saatavuutta kaikille yhteiskunnan ihmisryhmille.

SASKin näkemyksen mukaan **kestävin tapa torjua köyhyyttä ja eriarvoisuutta on vaikuttaa työehtoihin**. Työehtoja valvovat ja edistävät parhaiten demokraattiset ammattiliitot, jollaisia SASKin kumppanijärjestöt ovat. Ammatillinen järjestäytyminen vahvistaa työntekijöiden mahdollisuuksia valvoa oikeuksiaan ja saavuttaa työehtosopimusten kautta ihmisarvoiset työehdot. Tämä vähentää tuloköyhyyttä sekä terveyttä vaarantavia työskentelyolosuhteita. Parempi työelämän oikeuksien tunteminen vähentää myös oikeuksia rikkovien työsuhteiden yleisyyttä, mikä johtaa ihmisoikeuksien (joihin työelämän perusoikeudet kuuluvat) parempaan toteutumiseen. Lisäksi ammattiyhdistysliikkeen vahvistunut osallistuminen työelämää koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon johtaa työntekijäpuolen näkemysten ja kokemusten huomioimiseen lainsäädännössä ja päätöksenteossa. Toteutuessaan nämä saavat aikaan oikeudenmukaisemmat työolot, paremmat työehdot ja vähentävät sekä tuloköyhyyttä että oikeuksien rikkomuksia.

Ammattiliitot lisäävät toiminnallaan **yhteiskuntien demokraattisuutta**, sillä jäsenyyteen perustuvina organisaatioina ne ovat olennainen osa kansalaisyhteiskuntaa ja useista – myös kehittyvistä maista – saadut kokemukset osoittavat, että ammattiyhdistysliikkeellä voi olla merkittävä rooli sosiaalisesti kestävästä kehityksen edistämisessä. Työelämän neuvotteluosapuolena ja yhteiskunnallisena kansanliikkeenä se pystyy edistämään yhteiskunnan demokraattisuutta, tasaisempaa tulonjakoa, parantamaan työololainsäädäntöä ja sosiaaliturvaa sekä toimimaan vastavoimana yhteiskunnan eriarvoisuutta synnyttävillä rakenteilla ja käytännöillä.

Uusien työpaikkojen luomiseen ja hyvinvoinnin edistämiseen **tarvitaan talouskasvua**. SASKin ohjelma täydentää painopistettä, jossa tuetaan kehitysmaiden talouksien kehittymistä työpaikkojen, elinkeinojen ja hyvinvoinnin lisäämiseksi, tukemalla ammattiliittojen toimintaa globaalissa etelässä ja **edistämällä työnantajan ja työntekijöiden neuvottelukulttuurin syntymistä**. Köyhyys ja epätasa-arvo eivät vähene pelkästään yksityisen sektorin investoinneilla, ellei samaan aikaan varmisteta, että investointien luomat työpaikat tarjoavat ihmisarvoista työtä, josta maksetaan elämiseen riittävää palkkaa. Elämiseen riittävä palkka mahdollistaa myös **veropohjan kehittämisen** yhteiskunnissa.

Ohjelma tukee **naisten aseman parantumista**. Naisten ja miesten yhtäläiset osallistumisoikeudet työmarkkinoille ja ammattiyhdistystoimintaan vahvistavat ammattiliittojen demokratiaa ja rikastuttavat sekä monipuolistavat liittojen poliittista toimintaa. SASKin ohjelmalla tuetaan myös **veden sekä energian saatavuutta**, sillä julkisen alan kumppanijärjestöt tekevät päätäväisesti töitä yhteiskunnan perusinfrastruktuurin (erityisesti vesi- ja energiahuollon) yksityistämistä vastaan. Etenkin urbaanissa ympäristössä julkisten palvelujen yksityistämällä on ollut tuntuvimmat seuraukset juuri yhteiskunnan köyhimmille ihmisille, joilla ei ole varaa maksaa peruspalveluista.

Rahoituskauden aikana valmistellaan ja otetaan käyttöön SASKin toimintaohjeistus **ihmisoi- keusperustaisen lähestymistavan** ja siihen liittyen sukupuolten välisen tasa-arvon sekä haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien järjestelmällisemmäksi huomioimiseksi hanketoi- minnassa.

4.4.3 Tasa-arvon ja naisten aseman parantaminen

Sosiaalisten muutosten aikaansaaminen vaatii pitkän aikavälin toimia ja yhteistyötä eri kumppaneiden, paikallisten toimijoiden ja ohjelman eri hankkeiden välillä. Näin toimimalla on mahdollista muodostaa verkostoja, joita voidaan ylläpitää myös hankkeiden päättymisen jälkeen. Sukupuolten tasa-arvon ja osallisuuden vahvistamiseksi kestävästi on tärkeää, että muutos-

tarpeet asenteissa ja käytännöissä eri väestöryhmiä kohtaan (mm. naiset ja miehet, työmarkkinoiden haavoittuvat ryhmät, uskonnolliset vähemmistöt ja seksuaalivähemmistöt) huomioidaan mahdollisimman kattavasti.

Sukupuolten välisen tasa-arvon edistämisen haasteet ammattiliitoissa heijastelevat myös ympärillä olevan yhteiskunnan yleisiä tasa-arvon edistämiseen liittyviä haasteita. Ammattiyhdistysliike on monissa maissa vielä miesvaltainen, ja **naisten osuus liittojohdossa on alhainen** jopa naisvaltaisilla aloilla. Sen lisäksi, että tasa-arvopyrkimykset pohjautuvat kansainvälisesti sovittuihin ihmisoikeuksiin, naisten ja miesten yhtäläiset osallistumisoikeudet vahvistavat ammattiyhdistysliikkeen **demokratiaa** sekä **rikastuttavat ja monipuolistavat liittojen poliittista agendaa**. Kyse on pitkäjänteisestä työstä asenteiden ja toimintatapojen muuttamiseksi, ja se vaatii riittävän yksityiskohtaista suunnittelua ja yhteisten odotusten (sekä tulosten) kehittämistä kumppaneiden kanssa.

Ohjelman tärkeänä painopisteenä on naisten ja nuorten aseman parantaminen työmarkkinoilla ja ammattiyhdistysliikkeessä kehittämällä heidän järjestäytymis- ja vaikutusmahdollisuuksiaan kumppanijärjestöissä. Tavoitteena on, että naisten ja nuorten näkökulmat edunvalvonnassa ja heidän huolenaiheensa työelämässä tulevat **osaksi ammattiyhdistysliikkeen perusagendaa**. Tasa-arvon lisäämiseen tähtäävät interventiot on kontekstista riippuen kohdennettava erityisesti naisiin, miehiin tai molempiin samanaikaisesti. Erilaiset lähestymistavat mahdollistavat eri ryhmien osallistumisen ja tasapuolisen hyötymisen toiminnasta. Haavoittuvassa asemassa olevat ihmiset tarvitsevat kohdennettua ja erityistä huomiota, jotta voidaan varmistaa heidän mahdollisimman laaja osallistumisensa ja pääsy toimintojen piiriin.

Tasa-arvonäkökulman lauantamiselle on ammattiliittojen edunvalvonnassa selkeä tarve. Sukupuolten tasa-arvoa edistetään ohjelmassa maatasolla erityisin kohderyhmäkohtaisin toimenpitein sekä integroimalla tasa-arvonäkökulma kumppaneiden kanssa tehtävään hankeyhteistyöhön ja koulutusten sisältöihin. Asiantuntijoina käytetään SASKin jäsenjärjestöjen tasa-arvotyöstä vastaavia asiantuntijoita, ammattiyhdistysaktiiveja tai ulkopuolisia asiantuntijoita.

Tasa-arvokoulutuksissa panostetaan myös (erityisesti johtoasemissa olevien) miesten osallistumiseen ja ymmärryksen vahvistamiseen. SASK luo ymmärrystä siitä, että **tasa-arvo ei ole vain naisten asia**, vaan kysymys on naisten ja miesten yhtäläisistä oikeuksista, velvollisuuksista ja mahdollisuuksista niin kotona, työelämässä kuin yleisemminkin yhteiskunnassa.

Osana kumppanijärjestöjen osaamisen vahvistamista **työehtosopimusten sisältöjä opitaan analysoimaan tasa-arvonäkökulmasta**. Se tarkoittaa, että naisten ja miesten erilaiset tarpeet otetaan huomioon esimerkiksi työn ja perheen yhdistämiseen liittyvissä asioissa, kuten lastenhoidon järjestämisessä, ja työsuojelussa, esimerkiksi raskausajan työsuojelutoimissa. Muutosta tasa-arvon lisääntymisessä ja naisten aseman parantumisessa seurataan keräämällä sukupuolen mukaan eriteltyjä tietoja lähtötila- ja lopputilakartoituksen sekä vuosiraportoinnin yhteydessä.

4.4.4 Lapset ja heikoimmassa asemassa olevat

Ammattiyhdistysliikkeellä on kansalaisyhteiskunnan aktiivisena toimijana monissa globaalien etelän maissa myös suoraa jäsenistöään laajempi **sosiaalinen viitekehys**. Ammattiliitot valvovat kaikkien jäsentensä etuja ja lisäksi toimivat yhteiskunnassa siten, että haavoittuvimpienkin työntekijäryhmien, kuten vammaisten, seksuaalivähemmistöjen (LGTBIQ), nuorten ja kastittomien oikeuksia kunnioitetaan. Haavoittuvimmillakin työntekijäryhmillä tulee olla paremmat mahdollisuudet elämiseen riittävään toimeentuloon ja oikeusturvaan. SASKin kumppaneista

etenkin ammattiliittojen maailmanjärjestöt ovat sitoutuneet torjumaan haavoittuvien ryhmien ja heikommassa asemassa olevien ihmisten syrjintää. Ne ovat sitoutuneet edistämään työpäikällä, ammattiliitoissa sekä laajemmassa poliittisessa, sosiaalisessa, taloudellisessa ja kulttuurisessa yhteydessä ihmisten yhdenvertaisuutta riippumatta sukupuolesta, siviilisäädystä, etnisestä alkuperästä, kansallisesta identiteetistä, vammaisuudesta, seksuaalisesta suuntautumisesta, iästä tai uskonnosta.

Ihmisoikeusperustaisen lähestymistavan ja haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien huomiointi edellyttää näiden ryhmien tunnistamista paikallisissa toimintaympäristöissä. Lisäksi se edellyttää analyysia syrjinnän perimmäisistä syistä ja niihin vaikuttavista tekijöistä paikallisissa valtarakenteissa sekä eri osapuolten asenteissa, osaamisessa ja resursseissa. Kyse on monimutkaisista ja -ulotteisista kokonaisuuksista. SASK vahvistaa ohjelmassaan haavoittuvuusanalyysia kehittämällä siihen ohjeistukset sekä tukemalla niiden käyttöönottoa pilottien ja koulutusten avulla.

SASKin ohjelmassa otetaan huomioon myös lasten oikeudet ja tuetaan kumppanijärjestöjen työtä **lapsityön kieltämiseksi**. Etenkin Etelä-Aasiassa, missä lapsityövoiman käyttö on suuri ongelma, SASK jatkaa kumppanijärjestöjensä kanssa pitkäjänteistä toimintaa lapsityön vähentämiseksi kaikkialla, mutta erityisesti rakennusteollisuudessa. Kestävä tapa torjua lapsityötä ja eriarvoisuutta on vaikuttaa ammattiliittojen edunvalvonnalla täysi-ikäisten ihmisten työehtoihin, palkkatasoon ja sosiaaliturvaan, jolloin motiivi lasten käytölle työvoimana vähenee. SASKin kokemuksen mukaan vanhempien säällinen toimentulo heijastuu suoraan positiivisesti lasten koulunkäyntimahdollisuuksiin.

Kehitysmaissa vammaisten henkilöiden pääsy virallisille työmarkkinoille on varsin minimaalista, joten ammattiliittojen rooli heidän oikeuksiensa puolustamisessa on myös melko marginaalinen. Kumppanijärjestöt pyrkivät estämään työperäistä vammautumista työturvallisuuden kehittämisen kautta sekä edistämällä neuvottelemisessaan työehtosopimuksissa vammautuneiden työntekijöiden oikeutta asianmukaisiin korvauksiin. Myös hiv-positiivisten henkilöiden oikeuksiin kiinnitetään monin paikoin huomiota: sekä laeissa että työehtosopimuksissa on etenkin kaivos- ja rakennusaloilla syrjintäkieltopykälät ja ammattiliitot (ml. SASKin kumppanijärjestöt) valvovat niiden noudattamista.

4.4.5 Ilmastokestävyys

SASKin ohjelmassa ilmastokestävyys huomioidaan aina, kun se on kumppanijärjestöille tärkeä teema ja nousee esiin hankeyhteistyössä. SASKin kumppanijärjestöt **Myanmarin ja Mosaambikin metsäsektorilla** edistävät metsäsertifiointia ja sitä kautta osaltaan kestävä metsätaloutta, mikä hillitsee ilmastonmuutosta. Kestävä metsätaloutta ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi edistetään myös yhteistyöllä **WWF Suomen kanssa Nepalissa**. SASKin nepalilaiset metsäalan kumppanijärjestöt järjestävät yhteistyössä WWF Nepalin kanssa jäsenilleen koulutusta eri teemoista, kuten ilmastonmuutoksesta, työturvallisuudesta ja uhanalaisten lajien suojelusta. Nepalissa metsätyöläiset ovat tärkeässä roolissa metsien vastuullisen hoidon ja ympäristönsuojelun edistämiseksi sekä ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi.

Kaivosalalla ympäristöllisesti kestävä kehityksen teemat ovat hyvin tärkeitä. Esimerkiksi Kolumbiassa SASKin kumppanijärjestö tekee töitä luonnonsuojelun eteen ja on onnistunut pysäyttämään erään kaivosyhtiön suunnitelmat muuttaa joen virtauksen suuntaa. Tällaisilla massiivisilla ihmisen tekemillä ympäristön muutoksilla voisi olla arvaamattomat seuraukset luonnolle ja välillisesti ilmastolle.

Monessa maassa SASKin kumppanijärjestöt kampanjoivat myös **oikeudenmukaisen teknologisen muutoksen** (Just Transition Plans) puolesta, sillä ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi on välttämätöntä siirtyä vähähiilisiin yhteiskuntiin. Se vaatii massiivisia muutoksia globaalissa talousjärjestelmässä ja etenkin teollisuudessa. Muutoksilla tulee olemaan suoria vaikutuksia työntekijöiden elintasoon. Kansalliset suunnitelmat oikeudenmukaisesta muutoksesta antavat päästöjä aiheuttavilla teollisuudenaloilla työntekijöille mahdollisuuden ammatinvaihtoon ja sopeutumistoimenpiteitä työntekijäryhmille, joiden sosioekonominen asema heikkenee ilmastonmuutoksen torjunnan seurauksena.

4.4.6 Ohjelman ihmisoikeusperustaisuuden määritelmä

SASKin ohjelman sisältö on ihmisoikeusperustaista ja toimintatapa noudattaa ihmisoikeusperustaista lähestymistapaa. Ohjelma voidaan kokonaisuudessaan nähdä **ihmisoikeusprosessiivisena**, mutta se sisältää vahvasti ihmisoikeustransformatiivisia osa-alueita.

SASKin työ perustuu YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen työtä, toimeentuloa ja oikeutta ammattiyhdistystoimintaan koskeviin artikloihin. Niitä ovat: artikla 4: orjuuden kielto, artikla 20: yhdistymisvapaus, artikla 23: oikeus työhön ja toimeentuloon, kohtuulliseen ja riittävään palkkaan sekä oikeus perustaa ammattiyhdistyksiä ja liittyä niihin, artikla 24: oikeus vapaa-aikaan ja lomaan sekä artikla 25: oikeus säälliseen elintasoon ja toimeentuloturvaan.

Lisäksi SASKin työn perustana toimivat myöhemmin ILO:n yleissopimuksissa määritellyt työelämän kansainväliset perusoikeudet, joita ovat:

- oikeus järjestäytyä (nro 87)
- oikeus solmia kollektiivisia työehtosopimuksia (nro 8)
- pakkotyön kielto (nrot 29 ja 105)
- lapsityön kielto (nrot 138 ja 182)
- syrjinnän kielto ja tasa-arvo työpaikoilla (nrot 100 ja 111).

Perustana ovat myös näitä oikeuksia määrittelevät ja tukevat globaalit ja alueelliset ihmisoikeusinstrumentit ja ohjeistukset, kuten (1) Lapsen oikeuksien sopimus, (2) Kaikkinaisen naisen syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus sekä (3) YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat ohjaavat periaatteet.

SASKin perustehtävä on edistää edellä mainittujen oikeuksien toteutumista. Ne ohjaavat SASKin ohjelmatyön **tilanneanalyysia, tavoitteenasettelua, toteutusta ja seuranta**. Jos yhteiskunnan yleinen viitekehys ei salli tai edistä näiden oikeuksien toteutumista tai osapuolten tasapuolista toimintaa, SASK tukee kumppaneidensa pyrkimyksiä vaikuttaa lainsäädäntöön ja sen toteutumiseen. SASKin kumppanit edustavat jäsenistönsä prioriteetteja ja SASKin ohjelman sisällöt nousevat heidän asettamistaan tavoitteista.

SASKin ohjelma vahvistaa kumppaneidensa osaamista ja toimintakykyä **edistää sekä puolustaa työntekijöiden oikeuksia**. Nais- ja miestyöntekijät eri toimialoilla ovat ohjelman keskeisiä **oikeudenhaltijoita** (rights holders). Ohjelma vahvistaa ammattiliittojen kykyä lisätä työntekijöiden ymmärrystä oikeuksistaan sekä voimaannuttaa heitä osallistumaan niiden edistämiseen ja puolustamiseen. Samalla se vahvistaa ammattiliittojen kykyä vaikuttaa strategisesti ja valvoa, että **valtion päätöksentekijät ja virkamiehet vastuunkantajina** (duty bearers) huomioivat työntekijöiden oikeudet valtion lainsäädännössä, politiikkalinjauksissa ja

niiden toimeenpanossa. Työpaikkatasolla ohjelma vahvistaa ammattiliittojen toimintaa työntekijöiden edunvalvojina ja siten kykyä valvoa ja edistää sitä, että työnantajat YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia ohjaavien periaatteiden mukaisesti kunnioittavat työntekijöiden oikeuksia.

Ensi- ja toissijaisiin vastuunkantajiin kohdistuva vaikuttamistyö työntekijöiden oikeuksien toteutumiseksi on oleellinen osa ohjelman toteutusta työpaikoilla ja kansallisella tasolla. Lisäksi SASK jatkaa kumppaneidensa ja jäsenjärjestöjensä **verkottumisen tukemista kansainvälisesti** etenkin ILOssa ja ay-liikkeen neuvoo-antavassa komiteassa OECD:lle (Trade Union Advisory Committee) kulloisenkin käsiteltävän teeman yhteydessä. Näin toimimalla SASK kasvattaa kumppaneidensa kansainvälisen tason edunvalvontaosaamista, lisää ohjelmamaiden ammattiyhdistysliikkeiden näkyvyyttä kansainvälisillä areenoilla sekä mahdollistaa suomalaisten jäsenjärjestöjensä oppimisen globaalien etelän kumppaneiltaan.

Myös monikansallisilla yrityksillä on keskeinen rooli globaalien etelän työntekijöiden oikeuksien toteutumisen kannalta. Ne ovat onnistuneet useissa maissa neuvottelemaan itselleen erivapauksia työntekijöiden perusoikeuksista. Vaikka valtiot ovat näissäkin tapauksissa **vastuussa työntekijöiden oikeuksien suojelemisesta**, käytännössä **oikeuksista huolehtiminen on usein ulkoistettu** monikansalliselle yritykselle. Kansainvälisten sopimusten ja ihmisoikeusteorian näkökulmasta valtiot eivät voi ulkoistaa vastuunkantajan asemaansa muille toimijoille, mutta käytännössä perusoikeuskysymyksistä päättäminen ulkoistetaan useinkin yrityksille. Yritysten roolia **työntekijöiden oikeuksien suojelemisesta** ei siis voi sivuuttaa, koska ne käyttävät päätöksentekovaltaansa, jolla on suoria ihmisoikeusvaikutuksia.

Monikansallisten yritysten omat työntekijöiden asemaa määrittelevät periaatteet ja toimintaohjeet saattavat toisaalta tarjota työntekijöille paikallista lainsäädäntöä varmemman ja sisällöltään paremman lähtökohdan oikeuksien toteutumiseen. Kansainvälisesti käydään myös jatkuvaa keskustelua työntekijöiden ihmisoikeuksien suhteen **noudatettavista periaatteista**. Ammattiyhdistysliikkeen näkemyksen mukaan ILO:n yleissopimukset ja YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat ohjaavat periaatteet (UNGP) ovat työntekijän näkökulmasta parhaimpia. Näistä syistä myös monikansallisten yritysten toimintaan ja noudattamiin periaatteisiin ja toimintaohjeisiin on syytä kiinnittää erityistä huomiota työelämän oikeuksia tarkasteltaessa.

Ihmisoikeusperustaisuus huomioidaan sekä ohjelman sisällöissä että prosesseissa. Keskiössä ovat **osallistumisen** (participation) ja **tilivelvollisuuden** (accountability) periaatteet. Ohjelma edistää työntekijöiden osallistumista ammattiyhdistystoimintaan työpaikoilla ja laajemmin yhteiskunnassa. Lisäksi se vahvistaa ammattiliittojen ja työntekijöiden kykyä vaatia työntekijöiden oikeuksien toteutumista valtion päätöksentekijöiltä ja virkamiehiltä sekä niiden kunnioittamista työnantajilta.

Ammattiliittojen edunvalvontatyöllä edistetään **läpinäkyvyyttä** (transparency) sekä valtion että työpaikkatason päätöksenteossa, samalla kun ohjelma tukee läpinäkyvyyden vahvistamista liittojen omassa toiminnassa. Myös Suomessa tehtävä viestintä ohjelma-alueiden työntekijöiden oikeuksista ja tilanteesta sekä ohjelman saavutuksista ja haasteista nähdään tärkeänä keinona edistää läpinäkyvyyttä.

Ohjelmassa jatketaan vahvaa työtä **sukupuolten välisen tasa-arvon** (equality) edistämiseksi ammattiliittojen toiminnassa. Ohjelmakaudella kiinnitetään aiempaa enemmän huomiota **syrjimättömyyden periaatteeseen** (non-discrimination) erilaisten haavoittuvien olevien ryhmien tunnistamiseksi ja huomioimiseksi ammattiliittojen toiminnassa. Ohjelman ja hankkeiden seurannassa kiinnitetään huomiota sukupuolen mukaan eritellyn tiedon keräämiseen ja analysointiin – ja mahdollisuuksien mukaan tietoa kerätään myös muilla perusteilla (ikä ja haavoittuvaan ryhmään kuten siirtotyöläisiin kuuluminen).

4.5 SASKin lisäarvo, uudet aloitteet ja innovatiiviset käytännöt

SASK on **Suomen ainoa työntekijöiden oikeuksiin keskittyvä kehitysyhteistyöjärjestö**, joka edistää ihmisarvoista työtä ja työelämän perusoikeuksia. SASKin erityinen asiantuntemus ja lisäarvo liittyy etenkin positiivisen vuorovaikutuksen lisäämiseen globaalien etelän ja Suomen kansalaisyhteiskuntien, etenkin ammattiyhdistysliikkeen toimijoiden, välille. SASK pystyy tuomaan kumppanijärjestöille **asiantuntemusta pitkäjänteisestä neuvottelutoiminnasta** ja yhdessä sopimisen kulttuurista, jossa suomalainen ja pohjoismaainen osaaminen on maailman parasta.

Etenkin SASKin aluekoordinaattoreilla on tärkeä merkitys kumppaneille **etelä-pohjoinen-yhteisyyksien** rakentamisessa, sillä he ymmärtävät paikallisen ammattiyhdistyskulttuurin mutta myös suomalaisen ammattiyhdistysliikkeen haasteet ja toimintatavat. SASK hyödyntää suomalaisen ammattiyhdistysliikkeen syvää osaamista neuvottelutoiminnassa ja työntekijöille tärkeiden kysymysten edistämässä ja näin tukee kehitysmaiden työntekijöiden voimaantumista. SASKin työ vahvistaa ammattiliittoja globaalien etelän kansalaisyhteiskuntien toimijoina. Toimiva yhteistyö perustuu kumppanuuteen ja osapuolten keskinäiseen kunnioitukseen.

Vuorovaikutuksen vahvistuminen hyödyttää kaikkia osapuolia. Etelän kumppaneiden kokemukset ammattiyhdistysliikkeen globaaleista haasteista tulevat yhteistyöverkoston kautta konkreettisesti tutuiksi suomalaisille SASKin jäsenjärjestöjen jäsenille ja SASK-aktiiveille eli Kunnan työn lähettäjille. Monet **työelämän haasteet ovat globaaleja, joten yhdessä oppiminen** ja yhteistyö esimerkiksi työsuhteiden prekarisoitumisen estämiseksi ja vuokratyöntekijöiden oikeuksien parantamiseksi on tärkeää.

SASKin ohjelmaa toteuttaville globaalien etelän kumppaneille verkostoituminen ja tiivis hankeyhteistyö antavat **tietoa ja kokemuksia suomalaisen ammattiyhdistysliikkeen toiminnasta** yhteiskunnallisessa työssä, demokratian vahvistajana ja kansalaisyhteiskunnan aktiivisena toimijana. Globaalien etelän kumppanijärjestöille suomalaisen ja pohjoismaisen työelämän yhdessä sovitut säännöt antavat tärkeän vertailukohtaan. Oleellinen osa pohjoismaista työelämää ovat **järjestäytymis- ja sopimusoikeudet sekä luottamushenkilöjärjestelmä**, joita myös työnantajat ja yritykset kunnioittavat ja josta ne hyötyvät. Näiden pohjalle rakentuvat neuvotteluihin perustuva sopimuskulttuuri ja työelämän konfliktien ratkaisu, mikä edesauttaa rauhallista ja kestävästä yhteiskuntakehityksestä. Suomalaisilla ammattiliitoilla on myös runsaasti kokemusta järjestörajoista ja **erilaisista taustista ylittävistä keskinäisestä yhteistyöstä**. Sen ansiosta ammattiyhdistysliike on pystynyt osallistumaan yhteiskunnan rakentamiseen, kansalaisyhteiskunnan vahvistamiseen ja merkittävien yhteiskunnallisten uudistusten valmisteluun.

Ohjelmassa on **uusia ja innovatiivisia elementtejä**. Ohjelman tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden selvittämiseksi SASK on aloittanut Suomessa ainutlaatuisen yhteistyön Palkansaajien tutkimuslaitoksen ja Tampereen yliopiston itsenäisen tutkimusryhmän kanssa. Tarkoituksena on arvioida SASKin ohjelmatyön **pitkän aikavälin vaikutuksia** Mosambikissa. Toinen innovatiivinen käytäntö ohjelmatoiminnassa on kumppanin osaamisen kasvattaminen SASKin jäsenjärjestöjen **asiantuntijavaihdon ja mentoroinnin keinoin**. Yhteistyön alkaessa kumppanit määrittelevät ammattiyhdistystoiminnan osa-alueet, joissa he toivovat saavansa SASKin jäsenjärjestöiltä suomalaisia näkökulmia tai toimintatapoja. Mentorointia on jo kokeiltu kumppanijärjestöjen kanssa Indonesiassa (jäsenhankinta ja ammattiliittojen viestintä metallialalla) sekä Ghanassa ja Mosambikissa (sukupuolten tasa-arvo ay-toiminnassa). Kokemukset ovat olleet erittäin hyviä.

Ohjelmakaudella tehdään myös tiivistä yhteistyötä Reilun kaupan ja Finnwatchin kanssa sekä **hanketoiminnassa että vaikuttamistyössä**. Hanketoiminnassa yhteistyötä tehdään Reilun

kaupan kanssa Etelä-Afrikassa. Kotimaan vaikuttamistyössä SASK on mukana Reilun kaupan vetämässä laajassa järjestöjen yhteistyöhankkeessa, jossa hankintojen vastuullisuutta pyritään kasvattamaan. Osana vaikuttamistyötä SASK koordinoi jäsenjärjestöjensä SAK:n ja STTK:n linjauksia kehitysyhteistyöhön liittyviltä osin mm. OECD:ssä, ILOssa ja EU:ssa. Myös muuta vaikuttamistyötä tehdään yhteistyössä useiden järjestöjen kanssa.

Kunnan työn lähettiläskoulutus on SASKissa uutta toimintaa ohjelmatasolla. SASKin vapaaehtoisverkoston etu ja erityispiirre on se, että toiminta ei ole tarkkaan rajattua. Lähettiläitä ei kouluteta mihinkään tiukasti rajattuun toimintaan, vaan heille kerrotaan kehittyvien maiden työelämän todellisuudesta ja SASKin toiminnasta työntekijöiden aseman parantamiseksi. He saavat koulutuksessa itse ideoida toimintaa löyhiin ryhmiin jakautuneena ja toteuttaa ideoitaan vapaasti. Näin voidaan jatkossakin osallistua monenlaisiin tapahtumiin ja tilaisuuksiin, joihin SASKin resursseilla ei muutoin voitaisi osallistua. Jatkokoulutuksissa lähettiläille tarjotaan enemmän eväitä parhaan mahdollisen vaikuttavuuden takaamiseksi. Kukin saa siis toimia omien vahvuksiensa pohjalta ja haluamassaan laajuudessa. Haasteena on tiedon saaminen itse kunkin toiminnasta, mutta siitäkään ei haluta tehdä liian kaavamaisista prosessia, ettei luovuus kärsi. Ohjelmakaudella on tarkoitus kehittää myös **virtuaalisia tapoja** kouluttautua SASKin kunnan työn lähettilääksi.

4.6 Seuranta- ja arviointitiedon hyödyntäminen ja avoimuuden varmistaminen

Koko henkilökunta **arvioi** SASKin toimintaa organisaationa ja vaikuttavuutta vuosittain yhteisessä kokouksessa, jossa arvioidaan ohjelman eri osa-alueiden toteutuksen etenemistä kohti tavoitteita. Lisäksi analysoidaan, mitkä olivat keskeiset onnistumiset ja haasteet sekä niiden syyt ja seuraukset suunnitelmien toteutuksessa. Analyysissä hyödynnetään kerättyä seurantatietoa ja arviointeja. Jos ne osoittavat, että ohjelman linjauksissa tarvitaan muokkausta, asia käsitellään järjestön hallinnossa ja tarvittaessa tehdään tuenkäytöstä muutosesitys ulkoministeriölle. Jos kysymys on organisaation ohjausjärjestelmien tai prosessien heikkouksista, niihin puututaan sisäisillä kehittämistoimilla.

Lisäksi kansainvälisen toiminnan yksikkö hyödyntää ohjelmatoiminnassa tehtyjä arviointeja, niistä tehtyjä johtopäätöksiä ja seurantatietoa **jokavuotisessa suunnittelukokouksessaan**, jossa valmistellaan seuraavan vuoden yksikön toimintasuunnitelma ja tarkennettu tuenkäyttösuunnitelma ulkoministeriölle. Kumppaneiden kanssa kokemuksia ja oppeja jaetaan hankkeiden vuosittaisissa **tulosarviointikokouksissa** eri maissa tai ammattiliittojen maailmanjärjestöjen järjestämissä kokouksissa. Ohjelmataason arviointitietoa sekä vaikutusten tutkimusta hyödynnetään puolestaan seuraavan rahoituskauden suunnittelussa.

Ohjelmakauden 2018–2025 toiminnalliset valinnat ja painotukset tehdään **jatkuvasti muuttuvissa toimintaympäristöissä**. Kumppanien edunvalvontakykyä vahvistavana ja jatkuvaa seurantaa tekevänä järjestönä SASK pystyy reagoimaan muutoksiin herkästi. SASK toimii lähellä kumppaneitaan ja tuntee niiden vahvuudet ja heikkoudet, joten se kykenee reagoimaan nopeasti kumppaneiden toimintaympäristön muutoksiin. Suunnitelmia ja/tai tavoitteidenasettelua muokataan yhteistyössä kumppaneiden kanssa vastaamaan uutta tilannetta, ja siten varmistetaan ohjelman resurssien mahdollisimman tehokas hyödyntäminen.

Avoimuuden ja läpinäkyvyyden varmistamiseksi ohjelmakauden alussa pääohjelmamaissa pidetään yhteiset ohjelmatoiminnan **aloitustilaisuudet** kumppaneiden kanssa, joissa käydään läpi ohjelman tavoitteet ja oletetut tulokset. Tilaisuuksiin kutsutaan kaikki SASKin kysei-

sen maan kumppanijärjestöt, sekä kahdenväliset että ammattiliittojen maailmanjärjestöjen alueellisten organisaatioiden edustajat. Ohjelmakauden päättyessä järjestetään vastaavat tilaisuudet, joissa käydään läpi ohjelman toteutumista suunnitelmiin verrattuna.

Vuosittaisissa hankekohtaisissa **tulosarviointikokouksissa** käydään kumppaneiden kanssa läpi vuosittaista toimintaa ja syntyneitä tuotoksia sekä tuloksia. Tilaisuuksissa SASKin henkilökunta kertoo myös yksittäisten hankkeiden osuudesta ohjelmakokonaisuudessa. Kumppaneiden tehtävänä on tämän jälkeen viestiä omissa järjestöissään toiminnasta SASKin kanssa hyödynsaajille eli työntekijöille. Kunkin kumppanijärjestön harkittavaksi jää, kuinka se viestii toiminnastaan omalle jäsenkunnalleen ja laajemmin yhteiskunnassa. Resurssien salliessa SASK voi tarjota viestinnällistä tukea ja koulutusta, mutta päätösvalta on kumppanijärjestöllä.

Erittäin tärkeitä toimijoita **avoimuuden** ja **tilivelvollisuuden** toteuttamisessa kumppaneille sekä hyödynsaajille ovat **SASKin paikalliset aluekoordinaattorit** kullakin maantieteellisellä toiminta-alueella. He ovat jatkuvassa yhteydessä kumppaneihin ja tapaavat hyödynsaajia seurantamatkoilla. Aluekoordinaattorit tukevat kumppaneita monin tavoin tavoitteiden ja tulosten saavuttamisessa, mikä on monille kumppanijärjestöille ensiarvoisen tärkeää. Aluekoordinaattorit ovat myös säännöllisesti yhteydessä Suomeen, joten heidän **laaja-alaisen tietämyksensä** Suomen kehityspolitiikasta sekä toiminnan avoimuuden ja läpinäkyvyyden vaatimuksesta varmistaa osaltaan ohjelmatoiminnan tilivelvollisuuden toteutumisen.

4.7 Tulosten kestävyden ja vaikuttavuuden varmistaminen

SASKin ohjelmalla tavoitellaan kestäviä, laajoja ja myönteisiä muutoksia työntekijöiden oikeuksien toteutumisessa pyrkimällä vaikuttamaan ohjelmamaiden kansalliseen lainsäädäntöön ja sen täytäntöönpanoon työpaikoilla. Lisäksi ohjelmalla tavoitellaan muutoksia työntekijöiden oikeuksiin liittyviin linjauksiin kansainvälisellä tasolla. SASKin työn tulosten vaikuttavuus ja niiden kestävyys ovat hyvin **vahvasti sidoksissa siihen poliittiseen tilaan**, jonka lainsäädäntö ja yhteiskunnallinen tilanne kulloinkin eri ohjelmamaissa sallivat ammattiyhdistystoiminnalle. Ammattiliittojen merkitys vaihtelee maan yhteiskuntapolitiikan, kansantaloudellisen tilanteen ja kansainvälisen kaupan suhdanteiden mukaan. Vaikuttavuutta tarkastellaan kumppanijärjestöjen jäsenmäärän kasvun, sen tuoman vaikutusvallan, edunvalvontaosaamisen lisääntymisen tai toimialan kansantaloudellisen arvon kautta.

Ohjelmatoiminnan tulokset ja vaikutukset syntyvät hitaasti, koska SASKin toiminnalla pyritään vaikuttamaan ammattiliittojen edunvalvontaosaamisen vahvistamiseen usein erittäin vaikeissa toimintaympäristöissä ja muutokseen vaikuttaa hyvin moni tekijä. Kansalaisyhteiskuntien toimintaedellytysten heikkeneminen ja poliittisen tilan kaventuminen voi johtaa siihen, että yhteiskunnallisiin muutosprosesseihin kuten tasaisempaan tulonjakoon ja eriarvoisuuden vähentämiseen ei pystytä vaikuttamaan, vaikka SASKin kumppanijärjestöjen edunvalvontaosaaminen on ohjelman myötä vahvistunut. Siihen saattaa olla syynä esimerkiksi autoritäärin hallinto tai ammattiyhdistysaktiivien kohtaama laajamittainen häirintä tai väkivalta. Ohjelman tulosten ja vaikutusten kestävyden varmistaminen on siis pääasiassa ohjelman vaikutusvallan ulkopuolella, sillä SASK ei pysty vaikuttamaan ohjelmamaiden poliittiseen tilanteeseen tai perustavaan lainsäädäntöön.

Paras keino vahvistaa ohjelman tulosten kestävyttä on **keskittyä ammattiliittojen edunvalvontaosaamisen vahvistamiseen**. Jos SASKin kumppanijärjestöt kykenevät hyödyntämään lisääntynyttä osaamistaan edunvalvonnassa, käyttämään yhteiskuntapoliittisen toiminnan mu-

kanaan tuomaa laajempaa hyväksyntää toimialoilla ja yhteiskunnassa sekä rakentamaan kansalaisyhteiskunnan toimijoista vahvoja koalitioita, tuloksilla on paremmat mahdollisuudet kestää myös kaventuneen poliittisen tilan aikoina.

5. Viestintä

5.1 SASKin pääviesti

SASKin missio on edistää ihmisarvoista työtä ja työelämän perusoikeuksia. SASK tukee köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentämistä vahvistamalla ammattiyhdistysliikettä ja työntekijöiden asemaa kehittyvissä maissa.

Viestintä tukee järjestön strategian mukaista päätehtävää viestintäsuunnitelmassa määriteltyin keinoin. Päämääränä on hankkia SASKin toiminnalle laaja tuki suomalaisessa ammattiyhdistysliikkeessä ja myös laajemmin suomalaisessa yhteiskunnassa. Viestiessään kehittyvien maiden työelämäkysymyksistä SASK nojaa Kansainvälisen työjärjestön ILO:n määrittelemiin työelämän perusoikeuksiin⁶, työelämän kannalta relevantteihin YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin⁷ sekä YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskeviin ohjaaviin periaatteisiin, jotka sitovat kaikkia YK:n jäsenvaltioita.

Pääviesti on: **Kestävin tapa vähentää köyhyyttä ja eriarvoisuutta maailmassa on ihmisarvoinen työ, josta maksetaan elämiseen riittävää palkkaa. Sen toteuttajaksi kehittyviin maihin tarvitaan ammattiliittoja, jotka pystyvät vaikuttamaan työntekijöiden oikeuksiin ja oloihin.**

Ihmisarvoinen työ pitää SASKin näkemyksen mukaan sisällään edellä mainitut ILO:n vuonna 1998 määrittelemät työelämän perusoikeudet sekä monia muita tekijöitä, jotka yleisesti liitetään reiluun työelämään: mm. turvallinen työ, inhimillinen työaika lomineen ja vapaineen, ihmisarvoinen kohtelu sekä kohtuullinen korvaus työstä. Nämä eivät sisälly työelämän perusoikeuksiin, mutta myös ILO vaatii toiminnallaan ja viestinnällään perusoikeuksia laajempaa ihmisarvoista työtä kaikille. **Elämiseen riittävä palkka** puolestaan tarkoittaa palkkaa, jolla ihminen pystyy elättämään itsensä ja nelihenkisen perheen. Siitä on esitetty erilaisia määritelmiä ja laskelmia eri maissa.

5.2 Kanavat ja kohderyhmät

SASK viestii monikanavaisesti saavuttaakseen kohderyhmänsä mahdollisimman tehokkaasti.

SASKin käytössä on mm. seuraavia **viestintäkanavia**:

- Omat verkkosivut
- Sosiaalinen media
- Painetut julkaisut
- Jäsenjärjestöjen sähköiset ja painetut kanavat
- Mediatiedotteet ja tiedotustilaisuudet

⁶ (1) yhdistymisvapaus ja oikeus neuvotella kollektiivisesti, (2) pakkotyön poistaminen, (3) lapsityövoiman käytön poistaminen ja (4) syrjinnän poistaminen.

⁷ ei köyhyyttä, sukupuolten tasa-arvo, ihmisarvoista työtä ja talouskasvua, eriarvoisuuden vähentäminen, vastuullista kuluttamista

- Asiantuntija-artikkelit, blogit ja kolumnit
- Seminaarit ja muut tapahtumat
- Kunnan työn lähettiläät verkostoiin

SASKin viestinnän tärkein kohderyhmä **on ammattiliittoihin kuuluvat ihmiset**, joita on lähes 1,6 miljoonaa. He edustavat merkittävää osaa suomalaisista ja heidän voi olettaa jakavan käsityksen ammattiliittojen kautta tapahtuvan yhteiskunnallisen vaikuttamisen olennaisuudesta. Liittojen jäseniä SASK tavoittaa paitsi omalla suoralla viestinnällään myös jäsenjärjestöjensä kautta (36 ammattiliittoa ja keskusjärjestöä). SASK pystyy hyödyntämään myös jäsenjärjestöjensä viestintäkanavia, jotka siis tavoittavat valtaosan suomalaisesta työssäkäyvistä aikuisväestöstä.

Merkittävä viestinnän kohderyhmä on myös ns. **suuri yleisö**, sillä SASK haluaa viestiä myös pääkohderyhmää laajemmalle yleisölle. Liittoihin kuulumatonta yleisöä SASK tavoittaa muun muassa median kautta viestimällä sekä kampanjoiden ja yleisötapahtumien kautta.

SASK jakaa viestinnän kohderyhmät **mielipidejohtajiin, aikaisiin omaksujiin ja suureen yleisöön**. SASKin viestintä suuntautuu ensisijaisesti kahteen ensimmäiseen ja etenkin mielipidejohtajista halutaan SASKin ydinviestien välittäjiä. Mielipidejohtajat ovat pitkäaikaisen vaikuttamisen näkökulmasta keskeinen kohderyhmä, koska heidän keskuudestaan nousee ay-liikkeen tulevat päättäjät. Heidät tavoitetaan kutsumalla heitä SASKin tilaisuuksiin ja henkilökohtaisiin tapaamisiin, viestimällä henkilökohtaisesti heidän kanssaan sekä toimittamalla heille SASKin julkaisuja ja tiedotteita.

Aikaiset omaksujat ovat joukko, josta voi kehittyä mielipidejohtajia. He ovat uusille asioille avoimia, mutta heihin kohdistuva viestintä ei kuitenkaan voi olla yhtä henkilökohtaista, sillä joukko on liian laaja. Heihin vaikutetaan ensisijaisesti SASKin omien viestintäkanavien kuten lehden, sosiaalisen median, verkkosivujen, uutiskirjeen sekä tapahtumien kautta.

SASKin vapaaehtoiset ovat tärkeä kohderyhmä, koska he ovat sitoutuneita edistämään SASKin päämääriä vapaa-ajallaan omissa toimintaympäristöissään.

SASKin **viestinnän tärkeimmät kohderyhmät** em. jaottelun mukaan:

1) Mielipidejohtajat

- Ammattiyhdistysliikkeen nykyiset ja tulevat päätöksentekijät
- Poliittiset päättäjät

2) Aikaiset omaksujat

- SASKin vapaaehtoiset eli kunnan työn lähettiläät
- Ammattiyhdistysaktiivit, joille solidaarisuus ja kansainvälisyys ovat tärkeitä arvoja
- Vastuullisuudesta kiinnostuneet kuluttajat ja bloggaajat

3) Suuri yleisö

5.3 Viestinnän tavoitteet

SASKin kehitysyhteistyöohjelman toteutusta ja tavoitteita tuetaan Suomessa viestimällä ohjelmasta ja sen tuloksista. Lisäksi viestinnän toimin vaikutetaan siten, että SASKin työstä esiin nousevat teemat ovat esillä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja kehityspolitiikassa.

Viestinnän avulla SASKin ohjelman tavoitteet, toiminnot ja tulokset taustoitetaan, tehdään ymmärrettäviksi sekä linkitetään suomalaiseen arkitodellisuuteen.

Viestinnän kaksi **pitkän ajan päätavoitetta** ovat:

1. Ihmisarvoinen työ, josta saa elämiseen riittävää palkkaa on esillä kotimaan kehityspoliittisessa keskustelussa ja ammattiyhdistysliikkeen kehitysyhteistyössä. Kehityspoliittisilla tavoitteilla on takanaan suomalaisten päättäjien ja kansalaisten tuki.
2. Yhä suurempi osa suomalaisista päättäjistä ja kuluttajista on tietoisia ihmisarvoisen työn ja elämiseen riittävän palkan tärkeydestä.

Tavoitteiden saavuttamiseksi asetetut mittarit on esitetty ohjelman tuloskehikossa.

5.4 Ohjelmasta ja sen tuloksista viestiminen

Tulevalla ohjelmakaudella SASKin tavoitteena on lisätä ohjelmasta viestimisen painoarvoa viestinnän kokonaisuudessa. SASKin viestintä **linkitetään** yhä läheisemmin osaksi **muuta ohjelmatoimintaa** ja löydetään kotimaisellekin viestinnälle ja kehityskasvatukselle teemoja kansainvälisten kumppaniemme painopisteistä. Teemoille etsitään kotimaista tarttumapintaa ja yhteisiä kehityskulkuja, jotta kaukana Suomen todellisuudesta tapahtuvat asiat herättäisivät mahdollisimman paljon kiinnostusta myös täällä. SASKin toiminnan tarkastelu kestävän kehityksen tavoitteiden näkökulmasta on tässä hyvä työkalu, sillä ne koskevat koko maailmaa.

Erityisenä painopisteenä ohjelmakaudella **on tulosviestinnän kehittäminen ja lisääminen**. Vaikuttavuuden osoittaminen on koko ohjelmassa nostettu uudelle tasolle ja laadittu sen tueksi uudet prosessit, mikä helpottaa tuloksista viestimistä. Uuden ohjelman indikaattorit on laadittu niin, että niistä saa suoraan johdettua viestinnässä käyttökelpoista materiaalia työn tuloksista. Sisäisiä prosesseja kehitetään edelleen niin, että tieto maantieteellisesti ja temaattisesti laajan ohjelman vaikutuksista saadaan viestinnän käyttöön entistä tehokkaammin.

Tavoitteena on viestiä ohjelman **laajoista kehitysvaikutuksista**, unohtamatta kuitenkin mielenkiintoisia yksityiskohtia sekä tarvetta saada **tuloksille kasvot**. Yhä enemmän tuodaan esiin ihmisiä, jotka ovat hyötyneet SASKin toiminnasta ja kerrotaan heidän tarinansa. Tuloksia nostetaan esiin kaikessa viestinnässä, ja lisäksi jo viime ohjelmakaudella laadittua infograafista sasktulokset-verkkosivustoa kehitetään edelleen ja päivitetään aktiivisesti koko ohjelmakauden ajan. Sen yksityiskohtia nostetaan säännöllisesti esiin sosiaalisessa mediassa.

SASKin kansainväliset kumppanit nostavat toiminnassaan ja viestinnässään esiin tiettyjä teemoja, joita nostetaan esiin myös Suomessa. Niitä ovat **työn tulevaisuus** (mm. digitalisaation ja robotisaation vaikutukset työelämään ja globaaleihin työmarkkinoihin), **tulonjaon** ja **verotuksen oikeudenmukaisuus** ja **siirtotyöläisyyden** ongelmat. Näihin SASK saa sisältöjä ammattiliittojen maailmanjärjestöiltä ja muista kansainvälisistä verkostoistaan.

5.5 Kehitysviestintä ja kehityskasvatus (globaalikasvatus)

SASKin toiminta perustuu siihen, että demokraattinen ja työelämän neuvotteluprosesseihin osallistuva ammattiyhdistysliike on olennainen osa vapaata kansalaisyhteiskuntaa ja paras tapa turvata työntekijöiden olot kehittyvissä maissa. Vahvistuneen ammattiyhdistysliikkeen aikaansaamat yhteiskunnalliset uudistukset heijastuvat myös heikommin järjestyneiden työntekijöiden työehtoihin ja -oloihin – ja laajemminkin koko yhteiskuntaan.

SASK hakee viestinnällään tukea toiminnalleen edellä kuvatun kaltaisen yhteiskunnan synnyttämiseksi ohjelmamaihin sekä suomalaisten ymmärryksen lisäämiseksi työntekijöiden tilanteesta kehittyvissä maissa. SASKin kehitysviestintä ja globaalikasvatus tähtää **työntekijöiden oikeuksien edistämiseen** sekä **kuluttajien ja kansalaisten kriittisen ajattelun lisäämiseen**. Lisäksi SASKin toiminnalla herätellään suomalaisia pohtimaan globaalin tuotannon syy-seuraussuhteita ja pureudutaan suomalaisten kehitysyhteistyötä ja yritys vastuuta koskeviin asenteisiin. Globaalikasvatuksen tavoitteena on myös lisätä suomalaisten kykyä vaikuttaa näihin asioihin.

Globaalikasvatuksessa tärkein toimintamuoto on vapaaehtoisverkoston eli **SASKin kunnan työn lähettiläiden koulutukset ja toiminta**. Lähettiläät vievät SASKin viestiä eteenpäin omissa verkostoissaan ympäri Suomen. Eri puolille Suomea, myös suurten kaupunkien ulkopuolelle, on jo muodostunut lähettiläsverkostoja, jotka suunnittelevat vaikuttamistoimintaansa itsenäisesti. He järjestävät monenlaisia yleisötapahtumia ja tempauksia sekä markkinoivat SASKin jäsenyyden ja kannatusjäsenyyden merkitystä omien liittojensa, ammattiosastojensa ja paikallisyhdistyksiensä hallintoelimissä.

Ohjelmakauden aikana lähettiläitä koulutetaan vuosittain. Heille tarjotaan peruskoulutuksia, jatkokoulutuksia, seminaareja ja webinaareja. Koulutuksiin valitaan globaaleista työelämän kysymyksistä kiinnostuneita ihmisiä, ja mukana kouluttamassa on myös SASKin yhteistyökumppaneita. Valinnoissa painotetaan **monipuolisuutta**, eli koulutuksiin valitaan osallistujia tasaisesti eri aloilta ja paikkakunnilta ympäri Suomea sekä eri-ikäisiä naisia ja miehiä. Näin SASK pystyy tuomaan globaaleille kehitysteemoille uusia yleisöjä kattavasti ympäri Suomea. Kysyntä koulutuksiin on ollut paljon runsaampaa kuin mihin SASKin resurssit ovat riittäneet. Siksi tulevalla ohjelmakaudella kehitetään myös virtuaalisia tapoja osallistua koulutuksiin.

Koulutuksissa käsitellään tapoja vaikuttaa työntekijöiden oloihin kuluttamiemme tuotteiden arvoketjuissa, kerrotaan SASKin työstä sekä kotimaassa että maailmalla ja kannustetaan ihmisiä toimimaan kukin itselleen sopivalla tavalla asioiden edistämiseksi. Koulutukset ovat **palautekyselyjen** mukaan koettu erittäin kiinnostaviksi ja laadukkaiksi. Usein niissä on mukana kumppanijärjestöjen edustajia, joiden vierailua hyödynnetään myös SASKin jäsenjärjestöjen toiminnassa sekä mediahuomion herättämisessä.

SASK haluaa pitää lähettilästoimintansa vapaamuotoisena, mutta samalla tavoitteena on saada kattavammin ja ajantasaisemmin tietoa lähettiläiden toimista ympäri Suomea. Tavoitteena on tulevallakin ohjelmakaudella saada koulutettua kymmeniä uusia lähettiläitä vuodessa, sillä vain laaja lähettiläsverkosto takaa toiminnan jatkuvuuden ihmisten elämäntilanteiden muuttuessa.

SASK järjestää myös osallistujien itse kustantamia, ohjelmamaihin suuntautuvia **opintomatkoja**, joissa osallistujat pääsevät syventämään tietämystään kentällä, tapaamaan SASKin kumppaneita ja luomaan verkostoja. Valinnoissa suositaan lähettilästoimintaan osallistuneita ja painotetaan monipuolisuutta.

Kampanjoin ja vetoomuksin SASK pyrkii nostamaan esiin kehittyvien maiden työntekijöiden ongelmia ja tarjoamaan niihin ratkaisuja. Globaalikasvatuksessa hyödynnetään erilaisia tapahtumia, teemapäiviä ja -viikkoja, joiden kautta **kehittyvien maiden työntekijöiden ääni saadaan kuuluviin Suomessa**. Sellaisia ovat muun muassa Vaatevallankumous, Kunnan työn päivä, tasa-arvon päivä, naistenpäivä, työturvallisuuspäivä, lapsityön vastainen päivä ja kotitaloustyöntekijöiden päivä.

Muita ohjelmakauden globaalikasvatustapahtumia ovat muun muassa muutaman vuoden välein järjestettävät **Solidaarisuuspäivät**, joilla SASKin työhön ja teemoihin pureudutaan hiekan syvemmälle, sekä **teemaseminaarit** yhdistyksen kokousten yhteydessä. Resurssien puitteissa SASK osallistuu myös messuille ja festivaaleille sekä jäsenjärjestöjen tapahtumiin. Kehitysviestinnässä hyödynnetään samoja viestintäkanavia kuin ohjelmasta tiedottamisessa.

5.6 Vaikuttamistyö

Vaikuttamistyössään SASK nojaa ILO:n määrittelemiin työelämän perusoikeuksiin, SASKin toiminnan kannalta relevantteihin YK:n kestävä kehityksen tavoitteisiin sekä YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskeviin ohjaaviin periaatteisiin. SASK pitää työelämään liittyvän kehitysyhteistyön merkitystä esillä (1) ammattiyhdistysliikkeeseen, (2) poliittisiin päättäjiin sekä (3) suureen yleisöön päin. Tärkeitä keinoja ovat henkilökohtaiset tapaamiset, erilaiset tilaisuudet ja kampanjat sekä media, ml. sosiaalinen media.

Vaikuttamistyön päämäärä on sama kuin SASKin kehitysyhteistyössä: **ihmisarvoinen työ ja elämiseen riittävä palkka**. Tavoitteena on pitää teemoja esillä Suomessa käytävässä kehityspoliittisessa keskustelussa, parantaa yritysten ja kuluttajien ymmärrystä aiheesta sekä kannustaa niitä muuttamaan toimintatapojaan niin, että ihmisarvoinen työ ja elämiseen riittävä palkka toteutuvat yritysten arvoketjuissa. Tarpeen mukaan järjestetään tilaisuuksia ja tuotetaan materiaalia kuten asiantuntija-artikkeleja, blogeja ja kolumneja eri medioihin.

Toinen pääteemaan kytkeytyvä vaikuttamisen teema on **yritysten vastuullisuus**. Suomen kehityspoliitikassa korostetaan yhä enemmän yksityisen sektorin roolia kehityksessä, ja SASKin tehtävä on pitää kehityspoliittisessa keskustelussa esillä järjestäytymisvapautta ja reilujen työehtojen näkökulmaa. SASKin medioissa asioita nostetaan esiin mm. eri tuotteiden kautta pureutumalla niiden arvoketjuun ja haastamaan yrityksiä läpinäkyvyyteen ja vastuullisuuteen tuotannossaan.

SASK vaatii **suomalaisyrityksiä** noudattamaan **YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevia ohjaavia periaatteita**, joihin liittyvät myös yritysten arvoketjut. SASK vaikuttaa niihin mm. tilaamalla tutkimuksia argumentointinsa tueksi (esim. Finnwatchilta) ja tuomalla niiden tuloksia julki. Lisäksi SASK vaikuttaa yritysyritysyhteistyökumppaneidensa kautta, julkaisemalla materiaalia sekä pyrkimällä olemaan mukana globaalien etelän työpaikkojen kannalta relevanteissa työryhmissä (joko itse tai jäsenjärjestön kautta).

SASK pyrkii vaikuttamaan myös julkisten **kehitysmaahankintojen vastuullisuuteen**, sillä kilpailutuksissa julkituoduilla kriteereillä on vaikutusta tuotteiden valmistusoloihin. SASK on mukana Reilun kaupan vetämässä laajassa järjestöjen yhteistyöhankkeessa (tällä hetkellä mukana 11 järjestöä), jossa hankintojen vastuullisuutta pyritään kasvattamaan. Hankkeen tarkoituksena on edistää vastuullisuutta erityisesti elintarvike- ja tekstiilihankinnoissa, joissa Reilun kaupan sertifiointi tarjoaa hankkijoille hyvän työkalun, mutta myös muissa hankinnoissa, joissa tuotantoketjut ulottuvat riskialuille eli vähävaraisiin yhteisöihin asti. Tavoite on, että vuonna

2020 pystytään kokoamaan ja julkaisemaan opas: ”10 vastuullista julkista hankintaa riskimaista”. Myös muuta vaikuttamista tehdään osittain yhteistyössä Reilun kaupan kanssa.

SASK jatkaa myös vaikuttamista tekstiiliteollisuuden työoloihin osana kansainvälistä **Puhtaat vaatteet -verkostoa**, jossa on mukana Eetti ry. ja SASKin jäsenjärjestöistä ammattiliitot PAM, Pro ja mahdollisesti uusi Teollisuusliitto.

SASK pystyy vaikuttamisessa hyödyntämään jäsenjärjestöjään monin tavoin, etenkin jos kyse on globaaleista työmarkkina-asioista, jotka koskevat SASKin toiminta-alueita globaalissa etelässä. Esimerkiksi palkansaajakeskusjärjestöillä, joista SAK ja STTK ovat SASKin jäsenjärjestöjä, on edustus monissa kansallisissa ja kansainvälisissä vaikuttamisen foorumeissa (esim. ILO, OECD ja TUAC, ay-liikkeen neuvoo-antava komitea OECD:lle).

Ohjelmakaudella **sosiaalisen median käyttöä vaikuttamiskanavana tehostetaan** siten, että SASKille laaditaan ohjelmakauden alussa sosiaalisen median tavoitteet ja mittarit, joiden pohjalta toiminnan vaikutuksia pystytään mittaamaan täsmällisesti.

5.7 Muu viestintä

SASK on mukana Yleisradion ja kansalaisjärjestöjen yhteisessä **Nenäpäivä-keräyksessä**, jonka varainhankintakampanja järjestetään kerran vuodessa. SASK tuo viestinnässään esille osallisuutensa Nenäpäivään. Viime ohjelmakaudella järjestö käynnisti myös oman varainhankinnan, jota viestinnällä tuetaan.

6. Budjetti

Vuosien 2018-2021 ohjelmabudjetti perustuu **toimialakohtaisten keskustelujen ja ohjelma-kokousten** pohjalta laadittuihin hankesuunnitelmiin sekä viestinnän, kehityskasvatuksen ja vaikuttamistoiminnan tavoitteisiin. Kansainvälisen toiminnan suunnitelmia ohjaa toiminnan maantieteellinen keskittäminen kahdeksaan pääohjelmamaahan ja lisäksi noin 5-8 ohjelma-maahan. Suunnitelma sisältää myös mm. toiminnan vaikutusten arviointia ja työmarkkinoihin liittyvää tutkimustoimintaa.

Ulkoministeriön myöntämä **ohjelmatuski rahoituskaudelle on 11 720 000 euroa**, joka jakautuu vuosittain seuraavasti:

- 2018: 2 930 000 euroa
- 2019: 2 930 000 euroa
- 2020: 2 930 000 euroa
- 2021: 2 930 000 euroa